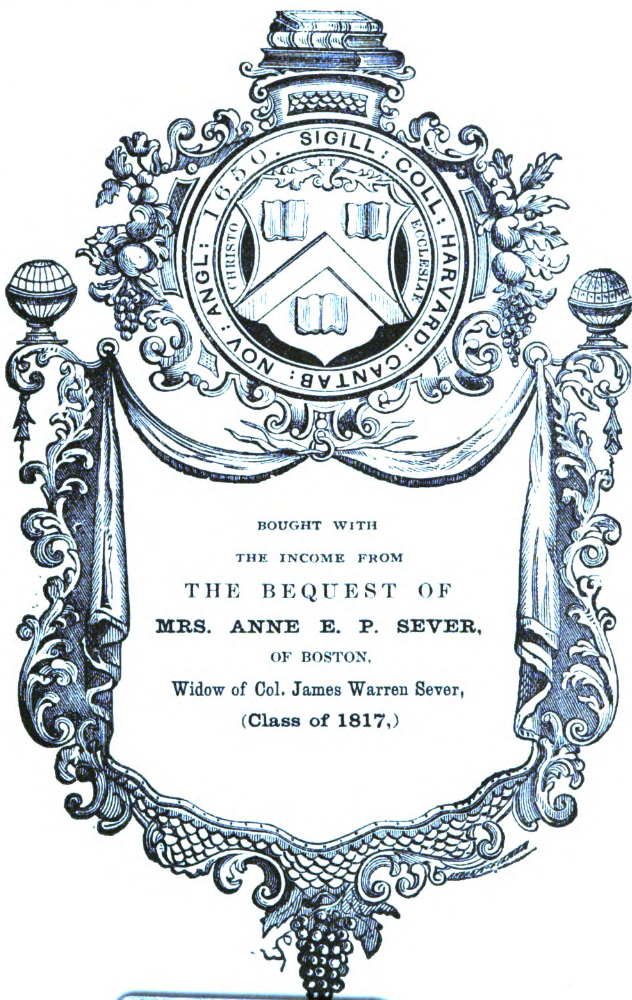

SIGILL: COLL: HARVARD: CANTAB: NOV: ANGL: 1650.
CHRISTO ET ECCLESIAE
BOUGHT WITH
THE INCOME FROM
THE BEQUEST OF
MRS. ANNE E. P. SEVER,
OF BOSTON,
Widow of Col. James Warren Sever,
(Class of 1817,)

MOSTRA DELS ESCRITS

DEL

RECTOR DE VALLFOGONA

MOSTRA DELS ESCRITS

DEL

RECTOR DE VALLFOGONA

MOSTRA DELS ESCRITS

EN PROSA Y VERS

DEL

Rnt. Dr. Francesch Vicens García

RECTOR DE

VALLFOGONA

precehida d'algunes noticies biográfiques del autor

PER

Mossen Ramon Corbella, Prebere.

Ab aprobació eclesiástica.

VICH
Tip. y Llibrería Católica de Sant Joseph
Plassa Major, Núm. 40
1889

TAULA

Poesies Festives

Dèu vos guard':

¡Tenen plá rahó 'ls que diuhen; que son tants los carácters de lletra, com les fisonomíes dels que escriuhen!

Aqueix axîoma m' acudí dies enrere á la memoria, tot fullejant un gruixut volum de *rebus variis* de la Curia eclesiástica de Vich, en vista de la varietat de carácters manuscrits, que campejan per les planes d' aquella, especie de *mesa revuelta*, qu' entre mans tenia: y fixât en la comparansa, me semblava, que estava contemplant la desfilada de tot una generació, quan de sopte tocá 'l torn á una de aquelles *fisonomíes* caligráfiques, que'm produhí una sorpresa semblant á la que'm causaria lo saludo d'un amich; si de cop y volta un hom se trobés trasladat al mitj de la plassa gran de Pekin.

Avesat desde petit á vèurer y llegir autógrafos del famós Dr. Vicens García, Rector del Vallfogona, gracies á l' amabilitat d'alguns successors seus en lo cárrech, no'm calgué rumiar gayre per endevinar, que l'escrit, objecte de ma sorpresa, era de puny y lletra del célebre y popular poeta.

No cal dir ab quin delit y fruició vaig llegir aquelles poques ratlles, que, fet y fet, no m'innovaren de cap secret; pero en cambi, aquella lletra tan rodanxona y ben perfilada, y la fetxa que'l document portava, no'm deixaren duptar de que'l festiu poeta, baix un concepte ó altre, havia entrevingut en aquella Curia dos anys avans d'esser tal Rector de Vallfogona.

Tan casual troballa despertá ma curiositat, y despres d'haver regirat mòlts altres volums d'aquella época, vaig tráurer en clar, que, efectivament, avans de desempenyar aquell cárrech, havia sigut familiar y Vice-secretari del Bisbe de Vich, Il-lm. D. Francesch Robuster y Sala; circunstancia, que cap de sos biógrafos havia fet present, y que per cert posa de manifest altre dels mòlts anacronismes en que incorregueren D. Joan de Gualbes, D. Joaquim Vives y Fr. Manuel Vega, al publicar, baix los respectius pseudónims de Rectors de *Bellesguart*, dels *Banys* y *Pitalluga*, la *Vida del Rector de Vallfogona*, quan ja feya uns vuytanta anys que era mort.

Aquests bons senyors, guiats sens dupte d'un fals zel per la gloria del insigne poeta catalá, tingueren lo mal gust de publicar á principis del sigle passat un aplech de poesíes atribuhides al Doctor García, que ab la pedantería que aleshores s'estilava, titularen, *La armonía del Parnás mès numerosa en les poesies varies del Atlant del cel poetich, etc.*, barreig escandalós de sagrat y profá,

que ab tanta ó mès propietat que 'l canonge Blanch de Tarragona, haurian pogut titularlo, *Matalás de tota llana;* sense advertir, que tot pensantse teixirli una corona de llorer, que li atragués admiradors y deixebles, li anavan guarnint un gambuix de cascabells, que despertant l'atenció del vulgo ignorant, s'apoderés y servis d'ell, com d'un *Momo*, per insultar la honestedat y profanar sa llegítima gloria.

Y tant com sol-lícits y diligents se mostraren rebuscant estaribots y xabacanades per engruixir *L' armonía del Parnás*, com si la mercadería de les Muses s'hagués de vendre' á lliures, foren lleugers y per demés descuydats al escriurer la *Vida* del poeta. Mès carregats de bones intencions que de ganes de fer experiments, comensaren per ocultarnos la fetxa del naixement de García, ab l'escusa "d'haver consumit varios arxius la lla„ma dels incendis que causaren en Tortosa les „guerres del sigle XVII,„ capbussaren l'órdre cronológich de gran part de sa historia, y acabaren per equivocar la fetxa de sa mort. Y lo pitjor es, que'ls fonaments tan mal posats á la *Vida* de nostre poeta per aquells tranquils Rectors, han fet ensopegar y cáurer en los mateixos defectes á boy tots los escriptors que d'ell s'han ocupat posteriorment, com se pot véurer en l' article *Vallfogona* de tots los diccionaris geografichs, que tractan de García, en lo de *Escritores catalanes* de Torres Amat, en los arguments de la comedia y

noveles titulades *Lo Rector de Vallfogona* y en tants y tants altres escrits en prosa y en vers, com s'han publicat sobre aqueix particular.

Lo distingit catedrátich de l'Universitat de Barcelona, D. Joaquim Rubió y Ors, fou lo primer en esmenar la plana als tals biógrafos, probant ab l'historia á la má la falsedat de gran part de llurs afirmacions, y acceptant ab les degudes reserves, ó tan solament com tristes hipótesis les demés; algunes de les quals nos veyem també en lo cás de tenir que aprofitar assí, á tall de rebblum, per ajuntar millor les noticies que descansan sobre bons fonaments, y al objecte d'omplir alguns buyts en punts no prou clars encara de l'historia de nostre popular poeta.

Al péndrer, donchs, candela en aquesta professó, no cal dir qu'es ab lo desitj de véurer resplandir en tota sa puresa la doble corona de Sacerdot y de poeta que ostentava lo Rector de Vallfogona; de contribuhir en lo possible á enderrocar lo monument que sobre arena li aixecaren los de Bellesguart, dels Banys y Pitalluga, y de afegir l'escassa llum de nostra candela de rostoll sobre l'historia del famós Cisne de Segarra, "acerca de la qual, segons diu l' erudit cronista „de Girona, D. Enrich Claudi Girbal, falta mòlt „encara per poderse escriurer l'última paraula„.

Donchs, qui mès hi sápiga que mès hi diga: y ab aqueixa

Adeusiau.

Una observació

Com les nostres pretencions no son pas d'escriurer una biografía del Doctor Vicens García, sino de facilitar datos, per estimular á que emprengan aquesta tasca altres que mes trassa hi tingan, ja que tan defectuoses son les fins avuy publicades; bó será per estalviarlos feyna, citar á manera d'inventari alguns documents que fan pe'l cás, y 'ls llochs ahont se troban.

Per lo diccionari de *Escritores catalanes* de Torres Amat, pág. 529, sabem que'l dominico P. Jaume Rebullosa col-leccionava les poesíes del Rector de Vallfogona en vida del autor. Es probable que de tal col-lecció, ó d'alguna copia d'ella procedent, se valgueren los Rectors de Bellesguart, del Banys y Pitalluga al donarles á l'imprempta per primera vegada, ja que les quatre primeres edicions no contenen l' *ultim cant*; circunstancia, que pot obehir á la de haver nostre poeta sobreviscut dos anys al P. Rebullosa.

En lo mateix diccionari de Torres Amat, pág. 272, se llegeix: "El Sr. Salat en el catálogo de obras escritas en catalan „pág. 19, tiene por primera impresion de las poesías de García la „del año 1703 por Rafael Figueró, y asegura que se han hecho al„gunas impresiones furtivas, como es la que suena en el año 1701. „Como Salat no dá prueba alguna de su aserto, y por otra parte „consta que en poder de D. Pedro Labernia existe una impresion „del año 1700 por el mismo Figueró, esta, al parecer, debe ser re„conocida por primera, y no la de 1703. Otra impresion posee „Francisco Vallés hecha en Barcelona por José Forcada en 1712,

„con dos particularidades bien notables, la una, de expresarse en „ella que es segunda impresion, y la otra, que es idéntica con la „de 1700, ó hecha á plana renglon. De donde puede inferirse, que „si hay algunas impresiones furtivas, deben de serlo las que se ve-„rificaron en los años intermedios de 1700 y 1712. Aclaren este „punto los curiosos con algunas nuevas observaciones.„

Lo que havém observat es que en la *Prefació*, ab que'l Rector del Banys acompanya la *primera edició* de les poesíes de García, *prefació,* que's troba repetida en les edicions de 1700, 1701, 1703 y 1712 s'hi llegeix; que sòn amich, lo Rector de Pitalluga, *se trobava á Vallfogona lo dia 12 de maig del any 1703:* lo qual proba que tan furtiva es l'impressió de 1700 com la de 1701. Si en 1703 los mencionats Rectors anavan practicant diligencies per imprimir per *primera vegada* les poesíes de García, ¿com pot esser regoneguda per primera ni per llegítima cap de les edicions que portan fetxa anterior?

———

En la *Proclamacion Católica*, pág. 91, impresa en Barcelona l'any 1640, se parla de García en sentit laudatori.

———

En lo prólech de la *Famosa Comedia de la entrada del Marqués de los Velez en Cataluña, etc.*, impresa en Barcelona l'any 1641, s'hi copia un parell de décimes de García, y sòn autor "no se des-„deña de nombrarlo, por ser el más venerado resguardo de Apolo.„

———

La Crusca Provenzale, tom. 1, pág. 85, conté varies poesíes de García y expressions mòlt honroses per l'autor.

———

En los manuscrits del canonge de Vich, D. Jaume Ripoll, s'hi troban també copies de varios escrits de García, y expressat lo bon concepte que'n tenia format aquell erudit escriptor.

———

Biografía de García per Rubió y Ors: Jochs Florals de Barcelona del any 1863.

Lo Rector de Vallfogona: Comedia per Soler: Barcelona 1870.

Biografía de García per Rubió y Ors: Tortosa 1879.

Biografía per S. P. y C.—Barcelona 1879.

Lo Rector de Vallfogona: Noveles per Feliu y Codina 1882.

Una obra en prosa del Rector de Vallfogona; per D. Enrich C. Girbal.—Girona 1882.

Biografía per Sabater y Lledó anotada per lo Sr. Girbal.—Girona 1882.

———

En l' arxiu Episcopal de Vich hem vist documents que tenen alguna relació ab García, de fetxa 24 de setembre, 6, 15 y 27 d'octubre de 1605: de 15 de janer, 14 de setembre y 18 de novembre de 1606; de 29 d'abril de 1609; y de maig de 1618.

En la Curia eclesiástica de Vich; de 6 d'octubre de 1605: 12 de janer, 8 de febrer: 1 d'octubre: 7 de novembre: 27 y 28 de desembre de 1606: 27 de febrer y 15 d'abril de 1607.

———

En l'arxiu parroquial de Vallfogona existeixen actualment autógrafos de García de les fetxes següents.

1607

De 10 de juliol y 2 de desembre.

1608

De 2, 3, 10, 17, 25 y 29 de janer: 3, 4, 7, 11, 21, 22 y 25 de febrer: 2, 4, 7, 10, 24, 25 y 30 de mars: 2, 3, 7, 9, 11 y 27 d'abril: 1, 3, 6 y 11 de maig: 4, 10 y 19 de juny: 10 y 26 de juliol: 10, 23 y 27 d'agost: 22 de setembre: 12, 22, 25 y 26 d'octubre: 9, 10 y 14 de novembre.

1609

De 11, 13, 16, 18, 19 y 26 de janer: 1, 26 y 27 de febrer: 3 y 9 de mars: 22 d'abril: 6 y 30 de juny: 10 de juliol: 15 y 23 d'agost: 5 de setembre: 12 y 20 de desembre

1610

De 15 y 31 de janer: 14 de febrer: 2, 4 y 18 de mars: 11, 12 y 19 de maig: 15, 28 y 30 de juny: 2 de juliol: 9, 11, 12 y 13 de setembre: 2, 5, 8, 10 30 y 31 d'octubre: 12 y 12 de desembre.

1611

De 24, 27, 28 y 30 de janer: 1, 12, 21 y 26 de febrer: 29 de mars: 3 y 4 de maig: 25 de juny: 6 de juliol: 28 d'agost: 26 de setembre: 27 de novembre: 14 y 17 de desembre.

1612

De 6 de janer: 15 de mars: 16 d'abril: 16 de maig: 12 de juliol: 16, 23 y 25 de desembre.

1613

De 24 de mars: 29 d'abril: 17 de maig: 29 de juny: 6 d'agost: 23 d'octubre.

1614

De 5 de janer: 30 de mars: 9 y 12 de maig: 1 y 18 de juny: 21 de juliol: 11 d'agost: 5, 15, 16, 19, 20, 21, 23, 25 y 26 de setembre: 4, 6, 24, 26 y 31 d'octubre: 12, 16, 24 y 26 de novembre: 10, 28 y 29 de desembre.

1615

De 14, 18, 20 y 25 de janer: 1, 3, 5 y 16 de febrer: 3 y 30 de mars: 5 y 23 d'abril: 1, 3, 8, 11 y 31 de maig: 7 y 12 de juny: 10, 15, 16 y 23 d'agost: 16 de setembre: 15 y 25 d'octubre: 18 de novembre: 12 de desembre.

1616

De 1, 15, 23, 25 y 31 de janer: 3, 20 y 25 de febrer: 22 de mars: 10, 18 y 19 d'abril: 2, 3, 10 y 11 de maig: 29 de juliol: 17, 18 y 21 d'agost: 5, 24 y 30 de setembre: 23 y 29 d'octubre: 3, 6, 13, 27 y 30 de novembre,

1617

De 6 de janer: 1, 3, 10, 19 y 28 de febrer. 1, 2, 14, 16, 21, 23, 28 y 29 de mars: 2, 5, 10 y 21 d'abril: 1, 2 y 18 de maig: 4 y 20 de juny: 12 de juliol: 3, 7 y 12 d'agost: 6, 10, 22 y 30 de setembre: 28 d'octubre: 3, 7, 25 y 26 de novembre y 5 de desembre.

1618

De 24 y 27 de janer: 3, 8, 18 y 19 de febrer: 2, 5, 11, 24 y 29 de mars: 2, 8, 13, 17 y 29 d'abril. 3, 6 y 21 de maig: 11, 12, 16 y 24 de juny: 8, y 20 de juliol: 10, 20 y 26 d'agost: 1, 4, 9, 16, 17, 18, 25, 26 y 30 de setembre: 4, 5, 9, 13, 14, 22 y 24 d'octubre: 25 de novembre: 13 de desembre.

1619

De 19 de janer: 18 y 26 de febrer: 11 y 23 de mars: 2 y 30 d'abril: 12 de maig: 26 de juny: 2 de juliol: 4, 12 y 27 d'agost: 12,

15 y 20 de setembre: 9, 13, 15, 24, 27 y 29 d'octubre: 10, 15, 20, 24 y 28 de novembre: 5, 6 y 12 de desembre.

1620

De 1, 2, 8, 19 y 24 de janer: 2 de febrer: 17, 22 y 25 ds mars: 6 d'abril: 1, 3, 4. 5, 17, 24, 27 y 31 de maig: 2, 12 y 27 de juny: 20 de juliol: 3, 8, 20, 25, 27 y 30 d'agost: 13, 15, 21 y 29 de setembre: 25 d'octubre: 2 de novembre: 18, 22 y 30 de desembre.

1621

De 7, 12, 26 y 29 de janer: 7 y 12 de febrer 16 de mars: 30 de setembre: 1, 10 y 11 d'octubre: 22 y 29 de novembre.

1622

De 4, 10, 20 y 24 de febrer: 5 y 6 de mars.

1623

De 2 y 28 de janer: 4, 7, 10 y 15 de febrer: 2 y 29 de mars: 20 y 22 de maig: 16 de juliol y 8 d'agost.

NOTICIES BIOGRÁFIQUES

DEL

Rnt. Dr. Francesch Vicens García

RECTOR DE VALLFOGONA

I

Naixement y patria de García

«En la Iglesia parroquial de Santa María de la ciutat de Tortosa, dissapte á 6 de Janer „de 1582, jo Llorens Vandellós, regent cura, „bateji á Francesch, fill de Joseph García, pes„cador; mare Barbera Torres: foren padrins mes„tre Miquel Belí, hostaler, padrina Elisabet Joana „Belí y de Dionís, donzella, filla de dit Miquel „Belí.„ (1)

(1) Aquesta es la partida de baptisme que roda impresa deu anys há com á propia del famós Rector de Vallfogona. Al zel é inteligencia que per l'aclariment de sa historia ha manifestat mès d'una vegada son compatrici, D. Sinesi Sabater y Lledó, procurador causidich del Jutjat de Tortosa, se deu lo descubriment d'aquest dato fundamental, qual autenticitat sembla que dit se-

Véuse aquí ab ben laconichs termes consignada la fé de baptisme de nostre popular poeta, son nom y sa patria; patria y nom, que pochs anys després havian d'esser gayrebé de tothom desconeguts, y substituhits, pera trasportar de centuria en centuria sa fama de poeta, ab lo que li doná son cárrech de RECTOR DE VALLFOGONA.

La insigne ciutat de Tortosa, bressol il-lustre de Francisco de Aldana, Jeroni de Heredia, Francisco de la Torre, Joan Dessi, del canonge Mora y de tants altres patricis eminents en virtut, lletres y armes, pot gloriarse d'esser també la patria del mès fecundo, erudit y popular dels poetes catalans del sigle XVII. Aquell cel tan blau y seré que predomina á la capital de la antigua Ilergaonia, la pintoresca y frondosa campinya que s'exten á son devant, lo caudalós riu que besa ses muralles y fertilisa sa ribera, forman l'hermós panorama de que's vegé rodejat aquell

---

nyor deixa satisfactoriament probada en bona crítica. Tandebó que així fòs; mès, per lo que pot esdevenir, no volem deixar de consignar nostres duptes respecte aquest particular, sobretot d'ensá que coneixém la fetxa en que García fou ordenat de Prebere.

1.er Tothom sap, que l'etat canónica per poder rebrer aquest ordre sagrat es la de 24 anys. Ara bè: entre la fetxa que porta la partida que deixém copiada y la de 24 de setembre de 1605, en que, l'estudiant tortosí rebé lo presbiterat, no hi median mès que 23 anys, 10 mesos y 18 dies; lo qual proba, que si aquella partida correspon á García, no pugué ordenarse sense dispensa Pontificia d'etat: y com en lo Registre d'ordres, ahont está continuat lo prebere tortosí, no's fa menció d'un requisit tan essencial.....

2.on Lo Rector poeta usava un escut d'armes, que solia fer esculpir, grabar ó pintar en totes les obres d'alguna importancia que feya construir ó restaurar en l'iglesia parroquial de Vallfogona, com se veu en la capella de Santa Bárbara, altar de Sant Pere dels Bigats, etc., etc. Ses armes son un *lleó* y una *garsa* parada sobre una *penya:* evidentment volia significar ab aixó son nom y apellidos. Lo lleó, símbol de la forsa, correspon perfectament al nom *Vincentius*, la garsa al apellido García; mes aquella *penya*, *roca* ó *montanyeta*, á nostre entendrer, no equival á *Torres*. Es del cás advertir, que'ls escuts están executats ab pulcritut y ben conservats.

enamorat rossinyol al obrir sos ulls á la llum de la vida, y en aquell deliciós verger ensajá sos primers cants avans d'abandonar son niu, pera saludar ab ses dolses armonies á les demés encontrades de la nacionalitat catalana.

Ben poques noticies se saben per ara dels primers anys de la vida de Francesch Vicens García; mes basta coneixer l'humil posició social de sos pares, per compendrer que no heretá riqueses ni títols de noblesa, y que unicament á sos mérits, virtut y ciencia es deguda la celebritat de que gosa.

Era molt jovenet encara, quan esdevingué la mort de sòn estimat pare, que deixá sumergida en lo mès greu dels infortunis á sa pobre familia; mès la divina Providencia, que may permet que's tanque una porta sense que'n reste un'altra d'oberta, en aquest cas, disposá que la desvalguda viuda de Joseph García contragués segon matrimoni ab un acomodat llibreter de la mateixa ciutat, anomenat Pau Bono; y la freda llosa, que, ensemps que al honrat pescador, deixava pe'l tendre orfanet perpetuament tancat l'amor de pare, únich dot, encara que de valor inapreciable, á que podia aspirar; li obria camí per poder empendrer la costosa carrera literaria, que tanta fama havia de valerli, de lo qual s'hauria vist altrament tal volta privat per falta de recursos.

Desde aleshores quedá lo cuydado del noy García á cárrech del bon llibreter, qui coneixent les belles disposicions que per les lletres revelava y sa decidida vocació á la carrera eclesiástica, li procurá, ab gran satisfacció de sa piadosa es-

posa, tots los medis necessaris per conseguir aquell fi. Com lo peix al aygua, debia trobarse en son element lo fill del pescador en casa del bibliópola tortosí, y no fòra gens estrany que á tal circunstancia fos deguda l'abundant y escullida erudició histórica y literaria que's traslluheix fins en ses poesies mès primerenques (1).

A l'etat de quinze anys fou enviat á Lleyda per estudiar filosofía y teología en aquella Universitat aleshores tan famosa per lo lluhit y numerós concurs de sabis nacionals y extrangers, y de tants privilegis enriquida, que facilitava ab poch gasto la carrera fins als estudiants mès escassos de recursos. De la permanencia de García en dita ciutat, si deixém á part les referencies que'n fa ell mateix en varies de ses poesies y lo que'n contan los Rectors dels Banys y Pitalluga, no n'hem pogut adquirir sino una noticia, que encara que sia de poch interés, no volém deixar de consignarla, per la relació que tè ab alguns fets posteriors; y es, que mentres estudiava en Lleyda, durant los primers anys, estava recomanat á un tal Dr. D. Joseph Sicart, Prebere y catedrátich d'aquella Universitat. Poca cosa mès debian saberne aquells biógrafos, que passant per aquells set ó vuyt anys com per sobre brases, y deixant per tot recort de sos estudis tres ó quatre frases hiperbóliques, que lo mateix poden aplicarse á Garcia, que á qualsevol dels set sabis de Grecia, ab menos de... mitja plana lo trasladan

(1) Axó resulta, sense que puguem precisar fetxes, dels documents vuy dia existents en l'arxiu parroquial de Vallfogona. Segons los citats per D. Sinesi Sabater, de Tortosa, quan lo noy García perdé á son pare, era ja á Lleyda y tenia alomenos 16 anys.

del Urgell al Empurdá, d'estudiant de Lleyda á Secretari del Bisbe de Girona, cárrech que no desempenyá fins dos anys avans de morir. Mes, com de la seua assistencia á les classes de dita Universitat, ni del resultat de sos estudis, no se'n ha pogut trobar rastre, á pesar d'haverhi perdut bones estones buscantho homens ben entesos en feynes consemblants; bo será, que per falta d'altre y per no deixar del tot en blanch aquest punt, hi copiem lo que'n diuhen aquells famosos Rectors, que's lo següent:

"A tots sos condeixebles sobrepujá García, de „manera que era lo encant de la Universitat, „per lo qué se meresqué lo apreci general y que „alguns nobles condeixebles li donassen los ne-„cessaris ausilis per la seua subsistencia de que „estava escás per les curtes facultats de sos pares. „Acabats los estudis majors, obtingué en aquella „Universitat lo grau de Doctor en Teología, me-„diant les probes de saber que doná del modo mès „admirable, que'l feu gran entre'ls sabis d'aquell „sigle.

„Molts foren los favors que de Lleyda rebé lo „nostre poeta, als quals no fou jamay ingrat, ans bè „procurava ocasions de ostentar sa gratitut y cor-„respondencia. Es testimoni de esta veritat lo ini-„mitable panegírich que feu ab motiu de la elec-„ció de Rector de la Universitat en la persona de „don Felip de Berga y Aliaga, panegírich, que al „pas que manifestá la germandat que tenia ab les „muses, comensá á despertar les envejes dels co-„diciosos é ignorants.„

Prénguese'n cada hú lo que vulla, y deixant-nos per ara de *Banys y Pitallugues,* seguim á nos-

tre García cap á Vich, que al menos, les poques noticies que d'ell allí's troban, descansan sobre bons fonaments, aclareixen un punt mès de l'historia del célebre poeta y desmenteixen rodonament varies afirmacions dels citats autors de la *Vida del Rector de Vallfogona.*

II

Garcia en Vich.

En 1598 fou elegit Bisbe de Vich lo Il-lustríssim Sr. D. Francisco Robuster y Sala. Era aquest senyor natural de Reus y molt aficionat á predicar en catalá, haventho fet una vegada devant del mateix Papa y de molts altres Prelats (1). En 1602 nombrá per Vicari General de son bisbat al Dr. Joseph Sicart de Lleyda, á qui, com queda dit, estava especialment recomanat l'estudiant García, y era, en efecte, un de sos mès decidits protectors. No sabem quines intel-ligencies mediaren entre protector y protegit, mes lo cert es, que al acabar aquest los estudis de la teología y trobantse ja diaca, passá á Vich per rébrer lo presbiterat que li fou conferit per dit Il-lustríssim Sr. Robuster, mediant dimissories de sòn Ordinari, Fr. Pere Manrique, lo dissapte de les quatre témpores de Sant Mateu del any 1605, que s'escaygué á 24 de setembre, en la capella de Santa María de la Rodona de la ciutat de Vich (2), situada al mitj de lo que avuy es plassa de la Catedral.

(1) *Episcop. Vicen.* per D. Joaquim Salarich.
(2) Arxiu episc. de Vich. Ord. de 1602 á 1610, fol. 107 retro.—Per lo molt numerosa que fou aquesta ordenació val la pena de consignarse; puix se conferiren 83 tonsures, 87 hostiariats, 89 lectorats, 94 exorcistats, 71 acolitats, 51 subdiaconats, 20 diaconats y 20 presbiterats.—Total 515.

Aleshores pogué lo Sr. Robuster coneixer personalment al jove poeta, que tan simpátich debia ja serli, tant per los encomis de sòn Vicari General, com per ses propies aficions catalanistes. Quedá en efecte tan prendat de les belles qualitats que adornavan al nou sacerdot, que inmediatament li feu proposicions per col-locarlo entre sos familiars ab lo cárrech de Vice-Secretari, qual destino acceptá y desempenyá ab lo garbo y lluhiment que de sòn talent podia esperarse, fins á 27 d'Abril de 1607 en que morí sòn amo y Senyor. Poch mès d'un any y mitj pogué per lo tant disfrutar García de la confiansa y carinyo que'l Sr. Robuster li tenia, segons se despren de les importants comissions que en nom de sa senyoria desempenyá durant aquella temporada (1).

S'observa que en aquell temps per la provisió de cada parroquia que quedava vacant, eran celebrats concursos generals, y que'ls oficials de la secretaria y curia eclesiástica obtenian luego de gracia ó per oposició algun benefici curat ó no curat, que ab lo títol de Vicari ó Regent passava á residir en sòn nom algun altre sacerdot. En temps del Sr. Robuster, per exêmple, lo Vicari General era ensemps Rector d'Ódena, lo Secretari Rector de Sant Juliá de Vilatorta y 'l primer oficial de la Curia beneficiat de Gurb; restant encara per provehir García, quan lo dia 6 de desembre de 1606 per defunció del Rnt. Pere Antoni Moragues quedá vacant la parroquia de Santa María de Vallfogona.

Lo dia 16 de dit desembre fou expedit un edicte

(1) Vide Curia ecl. de Vich. Com. de 1602 á 1606, fol. 353, y altres volums d'aquella época.

anunciant concursos que debian celebrarse lo dia 28 del mateix mes per la provisió de aquella prebenda, á la qual s'oposaren Jaume Domingo, clergue de Vilagrasseta, mossen Francisco Miret, Rector de Sentdomí, mossen Joan Portal, Prebere de Elna y mossen Francesch Vicens Garcia, Pbre. de Tortosa (1). Reunit lo dia indicat en una sala de Palacio lo tribunal presidit per Sa Senyoría Il-lma. y compost dels Il-lustres senyors D. Joseph Brú, Ardiaca, D. Joseph Sicart, Vicari General y Rector d'Ódena, D. Joan Gonfaus, canonge, D. Bernat Perez, catedrátich de teología y D. Miquel Bertrolí, Rector de Oló, se verificaren aquells exercicis literaris, que consistiren en la lectura y exposició d'un Evangeli y una llarga estona de preguntes sobre varios punts de teología dogmática y moral. Desprès d'aquestos actes maná S. Sria. que's procedís á la votació, de la qual resultaren reprobats los exercicis del Reverent Portal, aprobats los restants y elegit per unanimitat Rector de Vallfogona lo Rnt. Francesch Vicens García (2).

Molt satisfet degué quedar aquell Il-lustre Prelat de la ciencia manifestada en acte tan solemne per son Vice-Secretari, quan aquell mateix dia y per sa propia ma volgué ferli lo *conferimus* de la prebenda que tan victoriosament acabava de guanyar, feyna per la qual anterior y posteriorment solia delegar al Vicari General, segons se veu en los registres d'alguns centenars de beneficis curats y no curats que foren conferits durant son pontificat. Y per coronar aquella singular

(1) Curia de Vich. Concur. de 1589 á 1629, fol. 168 retro.
(2) Item.

proba d'afecte del Il-lustríssim Robuster envers nostre poeta, feu constar en l'acta de col-lació les següents paraules, que son un patent y autorisat testimoni de les excel-lents condicions intellectuals y morals que reunia: *En virtut de la ciencia literaria, claretat d'enteniment, honestedat de vida y costums y de moltes altres qualitats ab que Dèu Senyor nostre tan pia y misericordiosament há enriquit á la persona del Rnt. Francesch Vicens García, Pbre. de Tortosa, y volent Nos premiar sos serveys.... venim en nombrarlo Rector de la Cura y escrivanía de la parroquia de Santa María de Vallfogona... etc.* (1).

La data que porta lo document de referencia, 28 de desembre de 1607, tal vegada l'única que acertaren los Rectors dels Banys y Pitalluga, ha sigut orígen d'alguna confusió en l'ordre cronológich de l'historia de nostre poeta per part d'alguns escriptors que d'ell s'han ocupat posteriorment, los quals, enterats de que'l Sr. Robuster havia mort en 27 d'abril del mateix any, tenian per impossible que'ls actes referits s'haguessen pogut celebrar baix sa presidencia; mes qualsevol dupte sobre aquest particular queda desvanescut recordant tan solament que en aquell temps contavan los anys *á nativitate Dómini*, es dir, de Nadal á Nadal. Haventse, donchs, verificat aquells exámens *lo dia 28 de desembre del any de la Nativitat del Senyor 1607*, no hi ha rahó d'incompatibilitat ab la tal presidencia, encara que dit Sr. Bisbe morís á 27 d'abril *del mateix any*, com així fou realment.

(1) Curia de Vich. Collat. de 1602 á 1612, fol. 200.

Lo dia 9 de janer de 1607 prengué García possessió de la Cura y escrivanía de Santa María de Vallfogona. Aquesta ceremonia que tan detalladament descriu lo notari del acte y company de García, D. Maurici Vilaseca, Pbre., de Ausó, aná revestida de tota la solemnitat que les circunstancies del lloch y temps permetian, assistinthi en calitat de Subexêcutor lo Rector de l'Atmetlla y com á testimonis lo de Albió y Bertran Costa, vehí del mateix poble (1). Desde aquell moment quedá García Rector de Vallfogona de dret, mes no de fet, puix que haventhi deixat per Vicari á Mossen Jeroni Alsina, se'n torná á ocupar sòn destino prop del Bisbe de Vich, y probablement ni aquest li hauria permés, ni ell s'hauria determinat encara á residir sa parroquia, á no haver esdevingut tres mesos y mitj després la mort del Ilm. Sr. Robuster.

Mes, ab l'esgroguehida claror de les candeles mortuories, que rodejavan lo féretre de sòn amo y Senyor, degué vèurer García resolt en fum l'explendor de les pompes y grandeses humanes, y á sòn devant enderrocat lo castell d'il-lusions que tal volta s'havia fabricat, quan

«entrava en mil pretencions
d'oficis, carrechs honrosos
y ser privat de senyors.»

La presencia de la mort inspira les mès acertades resolucions; y recordant allí sos debers de fill, degué coneixer que desde Vallfogona podria atendrer millor les necessitats de sa estimadíssima mare, viuda ja per segona vegada; á Vallfogona de-

(1) Curia de Vich. Poss. de 1602 á 1617 fól. 131.

bian cridarlo sos debers de Párroco, y á Vallfogona debian inclinarlo ses aficions de poeta, al reproduhirse en sa viva imaginació aquell quadro de costums senzilles y elegants que presentava la població lo dia en que prengué possessió de la parroquia, la variada vegetació d'aquell terme y l'abundancia de fonts que depositant ses aygües en lo manso riu Corp, contribuheixen ab son escás caudal á refrescar la gorja del assedegat Urgell.

III

Garcia en Vallfogona.

¡VALLFOGONA! Aquest fou lo centre de gravetat ahont anava á parar nostre poeta despres de tots los vayvens de la seva vida desde la publicació del edicte per la provisió d'aquesta parroquia. A Vallfogona 'l portaren sos mérits en brillants exêrcicis literaris posats de manifest; á Vallfogona 'l remeté *son fat* despres de la mort del Il-lustrissim Robuster; y quan la capritxosa fortuna, ballantlhi l'aygua als ulls, lo treya de sòn retiro per engolfarlo en lo borrascós mar de la vida; quan s'empenyava en ferli representar alguns papers principals en l'humana comedia, per cambiarloshi luego ab lo de víctima real y verdadera; quan talment sembla que's complavia en facilitarli l'*accessit* als mès elevats palaus, per deixarlo mès enfonzat en sa cayguda, á Vallfogona tornava per guarirse les ferides de sòn cor apesarat ab lo bálsam que sa soletat ditxosa li proporcionava. Allí, entremitj de sos amats feligresos trobava lo descans y conhort que li negavan les grans capitals, y al amparo de l'iglesia de sa parroquia la

«defensa no coneguda,
segur y regalat port....
per descansar ab bonansa
de les borrasques del mòn.»

La falta de senyals de residencia en la parroquia durant los mesos que restan del any 1607 fa suposar que emplearia aquell temps viatjant de Poblet á Santes Creus y de Vallfogona á Tortosa, ja per visitar als numerosos amichs que tenia en aquells célebres monastirs, ja per disposar lo parament de casa y 'l traslado de les persones que havian de compondrer sa reduhida familia (1): mes desde janer de 1608 en avant, se'l troba exercint constantment sòn ministeri parroquial, llevat de curtes temporades, en que algun succés extraordinari demanava á altre lloch lo concurs del Párroco ó del poeta, y's veya precisat á deixar aquella soletat per ell tan apacible.

Axí per exemple veyem, que'ls últims dies d'abril y primers de maig de 1609 se trobava en Vich per assistir al Sínodo diocessá que'l Illustrísim Onofre Reart inaugurá lo dia 29 d'aquell mes, havent firmat García dos dias avans per sí y per lo Rector de Segura, de qui duya poders autorisats per D. Bernat Pou, notari de Verdú (2).

A últims de juny de 1610 degué arribar á les mans de nostre poeta algun cartell anunciant pe'l dia 2 d'agost un certámen literari, que debia formar part de les solemníssimes festes ab que la ciutat de Girona se proposava celebrar la beatificació del insigne fundador de la Companyia de Jesus, lo gran Ignasi de Loyola. No podia pas lo Rector de Vallfogona permaneixer indiferent en sòn retiro devant d'un succés, que tan grat debia

(1) Joana Sociats, tia del Rector, Lluís Vinader, escolá, y Pere Bono, estudiant.
(2) Arxiu episc. de Vich. Sinod. de 1609 y 1618 fól. 12.

serli, ja per la profunda devoció que professava á la dignísima Companyía de Jesus, ja per lo desitj de afegir un'altra fulla de llor á sa corona de poeta, obtant á algun dels cinch premis que D. Jaume de Agullana oferia als que millor s'ajustessen á les lleys y regles senyalades en dit cartell. Axí es que

«apenas lo hagué llegit
quan ja desitj li vingué
d'entrevenir á la festa
y emplearhi sòn talent.»

Qual intervenció personal confirma una noteta posada á un dels llibres parroquials per Fr. Vicens Codony, que'l substituhí durant alguns dies.

A primer de setembre torna á reapareixer García en Vallfogona exercint ab ordinaria freqüencia les funcions de sòn sagrat ministeri, fins 1612 en que el Ilm. D. Juan de Moncada, volgué que l'acompanyés en son ingrés á la Sede metropolitana de Tarragona, deixant per breus dias encarregada la parroquia á Fr. Dalmau Sulla del ordre de Predicadors. En bon concepte debía tenir la virtut é il-lustració de nostre Rector dit Sr. Arquebisbe, ja que volent obsequiar á sòn germá lo marqués de Almazan y Virrey de Catalunya, á la marquesa y ses filles, al Abat de Galligans, al Duch de Cardona y altres distingits cavallers, que desitjavan assistir á la festa de Santa Tecla d'aquell mateix any, disposá que passés á Barcelona per acompanyar en lo viatje á tan respectable comitiva. Per la descripció que de aquest viatje deixá lo mateix García, sabem que's verificá per mar, que durant la curta travessia esdevingué un desmanagat temporal,

que'ls il-lustres navegants no les tenian totes, y fins s'hi veu un *fac simile* del festiu carácter de nostre Rector, tal com se'l imaginava D. Frederich Soler, quan posava en boca del mateix aquestos versos:

«Jo no puch contar flagells,
ni amargura de cap mena,
y si vull contá' una pena
l'haig de guarní' ab cascabells;
y riuhen joves y vells,
y riuhen mare y minyona,
y per mes que cada estona
me sentí al cor lo fibló,
jo haig de fer riurer, jo sò
lo Rector de Vallfogona.»

Lo mateix Rector, constituhit en cronista d'aquella expedició, s'encarrega de dirnos los dies que'ls excursionistas permaneixeren en Tarragona y fins l'hora de la surtida, que, si fá ó no fá, s'escaygué á posta de sol del dia 16 d'octubre.

«Vinticinch vegades Febo
de la mar havia exit
ab ses daurades madeixes
coronades de safirs.....
Era assò á l'hora quieta
que ja havia desjunyit
de la rutilant carrossa
Febo sos daurats rocins (1).»

---

(1) A propósit d'aquest viatje, trasladám á continuació una observació molt oportuna feta per D. Enrich C. Girbal al ocuparse de la biografia de nostre héroe publicada per lo Sr. Sabater y Lledó en 1882.

"La mayor parte de los biógrafos del Dr. García (diu l'ilustrat „cronista gironí), no advertirian la contradiccion que envuelve la „noticia del viaje de que se trata con respecto á las circunstancias „en que lo suponen verificado. No pasó, con todo, totalmente des-

Si es veritat que l' Il-lm. Sr. Moncada detingués per algun temps á García en sòn palau per ordenar l'arxiu d'aquell Arquebisbat, com contan sos antichs biógrafos, degué ser á continuació del relatat viatje, ja que no's troban vestigis de sa residencia en la parroquia fins á mitj desembre del mateix any 1612, en que torna á gosar de la tranquilitat y sossego que sòn retiro li oferia. Y no fòra extrany que al comparar la quietut de que aleshores disfrutava, ab lo bullici que'l rodejava dos ó tres mesos enrere, entonés ab mès entussiasme que may himnes á la soletat, planyentse del temps que perdia, quan

«engalanat com un pavo
dava mès voltes que un torn»

„apercibido al Sr Rubió quien intenta explicarla, aunque no la re-„suelve, á nuestro entender, satisfactoriamente. Nos esplicarémos.

„En la fecha en que tuvo lugar el viaje de Barcelona á Tarra-„gona de los personajes citados en el testo, gobernaban la Sede „Arzobispal y Metropolitana de Cataluña el prelado D. Juan de „Moncada, á invitacion del cual se decidieron dichos personajes á „embarcarse para el puerto de Salou. Es sabido que el Arzobispo „Moncada fué nombrado tal, ocupando la Silla barcelonesa, en 28 „de abril de 1613, si bien no hizo su entrada en Tarragona hasta el „25 de enero de 1617. (Villanueva, *Viaje literario*, t. XX). Teniendo „en cuenta que el vireinato del Marqués de Almazan duró tan sólo, „segun el señor Rubió afirma, desde el año 1612 al 1615, se echa de „ver claramente una contradicción que no es tan difícil de advertir „como de resolver. Con efecto, no coincidiendo la época del virei-„nato de Almazan con la del Arzobispo Moncada, resulta un ana-„cronismo, cuya explicación en este momento no sabemos darnos, „como no exista equivocación de fechas en los datos del Sr. Rubió „ó de Villanueva, sobre cuyo punto no podemos en estos momentos „hacer mas que limitarnos á llamar la atención de los doctos.„

Te rahó lo Sr. Girbal, y qui s'equivoca en aquest punt es Villanueva. Que en 1612 D. Joan de Moncada se trobava ja en plena possessió de la Sede Metropolitana de Tarragona pot probarse ab varios documents exìstents en l'arxiu episcopal de Vich, alguns d'ells fetxats y firmats en Tarragona per dit Sr. Arquebisbe; y aquest fou lo Prelat que convocá y presidí lo Concili provincial, inaugurat á 15 de Febrer de 1613, que'l mateix Villanueva cita en varios llochs de sòn *Viaje literario.*

en busca tal volta d'algun' aspra poderosa per enfilarse

«com sol fer la parra al olm.»

Lo major culto de Dèu, la lectura dels llibres sagrats, la predicació de la divina paraula y l'exâcte cumpliment de sos debers parroquials tenian deliciosament ocupat á nostre García, mes no per axó deixava de dedicarse á la poesía y d'animar algunes festes ab sòn concurs personal ó ab los fruyts de sòn privilegiat ingeni. Durant lo mes d'octubre de 1614 foren celebrades en Barcelona sumptuoses festes ab motiu de la beatificació de Santa Teresa de Jesús, de les quals formá part un certámen poetich, promogut y costejat per l'honorable prebere M. Joseph Dalmau. Aquest certámen al qual concorregué García ab varies poesies *á la devoció* de la heroina de la festa, se efectuá lo dia 18 de dit mes, baix la presidencia del Sr. Bisbe D. Lluís Sans y ab assistencia del Sr. Virrey, lo marqués de Almazan.

L'embelliment del sant temple de Vallfogona constituhí altra de les principals ocupacions de García, estimulant ab sòn exêmple la pietat de sos feligresos. Professava tan profunda devoció á la verge y mártir Santa Bárbara, patrona de sa *caríssima y mòlt amada mare*, que talment sembla que tractava de perpetuar aquella devoció y amor filial per medi del art y de la pietat; y ja tòs encarint ab sa natural eloqüencia l'hermosura y virtuts de la Verge, ja referint l'historia y heróich valor de la Mártir, ó ponderant la poderosa intercessió de la Santa devant de Dèu, no pará fins haver conseguit que per vot de tot lo poble

fòs aclamada Patrona tutelar de la parroquia y terme de Vallfogona. Aleshores manifestá sòn pensament d'aixecar una sumptuosa capella en honor de dita Santa, qual idea fou tan ben rebudá per part de sos feligresos, que tots s'oferiren á contribuhir eficasment á la prompta realisació de l'obra ab fruyts, contants y sobretot per medi de jova. ¿Cóm podia deixar de complaurer lo desitj de sòn estimat Rector aquell poble senzill, piadós y amant de sòn casal, que sentia com en sos moments mès felissos cantava

«Oh ben haja qui't parí
soletat ditxosa en tot....
prego á Dèu que ma desditxa
no'm trague may d'aquest lloch?

Tal jove morí durant aquells dies que entre ses disposicions testamentaries hi feu consignar la següent: "Vull que després de la mia mort sia „venut mon vestit bó, y que lo just valor d'ell sia „entregat al Sr. Rector per la capella de la Se„nyora Santa Bárbara.„

No despreciá lo bon Rector aquelles generoses encara que modestes ofertes que sòn poble li feya, sino que aprofitant aquells moments d'entussiasme, lo dia 17 d'agost de 1614, acompanyat del batlle, tres jurats y d'uns quants joves provehits de sachs, surtí á fer la primera aplega que doná per resultat la col-lecció d'unes quantes quarteres de blat y alguns sous.

Aquesta operació, repetida varies festes seguides, produhí una cantitat respectable, que afegida als quantiosos donatius del Comendador Fr. Nicolau Cotoner y sobretot al desprendiment

del mateix García, permeté poder empendrer les obres aquell mateix any y deixar la rica capella á punt de ser benehida lo dia 16 de maig de 1617.

Aquesta capella, exêcució d'un plan meditat, disposat y dirigit pe'l célebre Rector, ocupa un pati d'uns 1200 palms quadrats, es tota de pedra picada y está arrimada al pany de paret nort d'aquella iglesia parroquial, dins de la qual está amparat l'hermós frontispici que li dòna entrada. Consta aquest de dos pedestals d'uns set palms en quadro, sobre dels quals descansan quatre columnes salomoniques aparellades de dos metros y mitj d'alsada entre base y capitell, que sostenen l'ayrós tímpano que corona l'obra. Dites columnes están adornades de varies inscripcions y emblemes alusius á les virtuts de la Santa, que revelan l'engíny del autor ensemps que la trassa dels artistes exêcutors. Cada una ostenta un escut d'armes de proporcionades dimensions, essent lo primer, comensant per la má esquerra del espectador, lo que usava la Comanda de Sant Joan de Jerusalem, segueix lo particular del Comendador Fr. Nicolau Cotoner, despres lo de García y per últim lo de la ciutat de Tortosa. L'escut que usava García consta de dos quartels, que separa l'asta d'una creu parroquial sostinguda per les garres d'un lleó rampant, que ocupa lo quartel de la part esquerra, lo de la dreta está ocupat per una garsa parada al cim d'una penya, y descriu los limits del escut una cinta ab aquest lema: *Et dictis colenda et factis*. Aquest escut y l'inmediat venen á dir en llenguatge jeroglífich *Vincentius García Presbyter dertusensis*. Los espays in-

tercolumnis forman quatre nitxos, ocupats per altres tants relleus, que representan los principals passos de la vida y martiri de Santa Bárbara, segons les inscripcions que portan al peu: *Cruento agoni.—Virgíneo candori.—Morti devictæ.—Naturæ superatæ.* L'altár de la capella es tot d'escultura completament daurada, y dessobre l'ara hi ha un sacrari en forma de torre, dins del qual se guarda la preciosa reliquia de la Santa. Les parets laterals están cubertes per dos grans relleus que representan la visita que li feu Jesucrist en la presó y un miracle que obrá Dèu Senyor nostre per intercessió de la gloriosa Verge y Mártir Santa Bárbara (1).

Mentres se construhia la Capella morí lo famós escolanet que doná assumpto al Rector poeta per compóndrer l'hermós epitáfi, que ben grabat en pedra calar feu empotrar en la paret de la mateixa, devall la pica de l'aygua beneyta.

«Assí jau un escolá
del temple de Vallfogona,
que dol y llástima dòna
als bronzes que repicá;
en los breus anys que lográ
tan bon designe prengué,
que de dotze que'n visqué,
sis á l'Iglesia'n serví,
y á millor vida partí
lo qui la partí tan bè.

De sos ossos lo descans
baix d'aqueixa pica 's funda,
que li torna quan inunda
l'aygua que hi posá ab ses mans:
inferescan los humans
pits d'aquesta pedra dura,
si eixa linfa santa y pura
tals oficis regoneix,
los sufragis que mereix
d'ells aquesta sepultura.»

Separa les dos décimes un escut prolongat que ostenta per armes un candelero, un perolet, un sal-

(1) Los constructors d' aquesta capella foren: Bartoméu Monreal, arquitecte de Vallfogona; Joan Casanoves, lapicida de Igualada; Joan Raich, Anton Codris y Miquel Rubiol, escultor de Cervera.

passer y altres atributs *heráldichs* del gremi escolanesch.

No cal dir quan atrafagat debia passar García aquell temps entre les funcions del sèu ministeri, lo despatx de l'escrivanía y la direcció de les obres; mes, segons es fama, lo que doná feyna tallada per mès dies al festiu Rector fou la distribució de papers y ensaig de la famosa comedia de Santa Bárbara, que havia compost al efecte d'esser representada durant les festes de la benedicció y dedicació de la capella. Basta considerar que en dita comedia hi entrevenen mès de quaranta personatjes ademés de la música y comparsa, per compendrèr les grandíssimes dificultats ab que debia topar per surtir ayrós de semblant empresa en un punt faltat de tot element escenich (1): mes arribá lo dia 16 de maig y res hi mancá pera que aquelles festes corresponguessen á la grandiositat del objecte que les motivava. En lo primer dia oficiá l'il-lustre ex-Abat de Santes Creus Fr. Joseph de Barberá, assistit dels honorables P. Joan Nadal, Prior de Sant Domingo de Ciutadilla, y Dr. D. Joseph Sicart, Degá de Igualada, reservantse García per sí la tasca de predicar les glories de la Santa. Lo gran crit d'aquelles festes y sobretot la novetat de la representació dramática atragueren á Vallfo-

(1) Segons tradició, l'improvisat teatre per la representació de la famosa comedia, fou la plassa inmediata á la rectoria, anomenada *pati*, y 'ls principals papers foren confiats als vehins mes instruhits del mateix poble, á quatre ó cinch estudiants, que ensenyava García, y á alguns artistes dels que acabavan de construhir la capella.

Vallfogona ha conservat sempre grata memoria d'aquelles festes, y mòlts anys encara forma part de la festa major la representació de la *Comedia de Santa Bárbara*. No hi ha vallfogoní que no'n sápiga un bon tros de memoria.

gona numerosa concurrencia de forasters, encarregantse García de que la memoria d'aquelles quedés perdurable per medi de la següent inscripció que feu esculpir en una gran lápida:

ALMÆ VIRGINI, INCLYTÆQUE CHRISTI MARTYRI BARBERÆ, PATRONÆ PROMERITISSIMÆ, VINCENTIUS GARCIA PRESBYTER DERTUSENSIS, RECTOR VALLISFŒCUNDÆ, HASCE, SUA POTISSIMUM IMPENSA, ET ILLUSTRIS DOMINI FRATRIS NICOLAI COTONER COMENDATORIS VALLISFŒCUNDÆ, OPE, POPULI AUXILIO, VICINORUM GRATULATIONE, ERECTAS ARAS SACRAVIT ANNO 1617, XVII KALENDAS JUNII, QUO DIE RDUS. P. FR. JOSEPHUS BARBERANUS, MONACHUS SANCTARUM CRUCUM, (POSTMODUM ABBAS) MACTE RELIGIONE, AC DOCTRINA VIR, SOLEMNE PRIMUM, IN EIS, DEIPARÆ VIRGINI SACRIFICIUM CELEBRAVIT; UT TEMPLI HUJUS, NEDUM TOTIUS ORBIS DOMINA, DILECTAM FILII SPONSAM INTRO DOMUM SUAM MANUDUCENS, HIC TERMINI NOSTRI CUSTODEM SISTERET.

Altra proba del zel ab que desempenyava García sos debers parroquials son la puntualitat, llimpiesa y bon ordre ab que portava los llibres de partides, del culto y administració. Tan si ell los estrenava, com si continuava los ja comensats per sos antecessors, solia posar en lloch preferent algun text ben escullit de la sagrada Escriptura ó algun prefaci de la seua cullita alusius á la materia en dits llibres continguda. Les partides d'*obiit* per ell assentades van precehides de

set texts de les sagrades Lletres y quinze dístichs llatins, y tot aixó d'aquestes paraules:

Exinde continuabuntur notæ morientium in hac Parochia Vallisfœcundæ, Rectore Vincentio Garcia Presbytero dertusen.

—

«Audite me qui sequimini quod justum est et quæritis Dominum; attendite ad petram unde excissi estis, et ad cavernam laci de qua præcissi estis, attendite ad Abraham patrem vestrum et ad Saram quæ peperit vos. *(Isaiæ 51).*»

—

«¿Quid superbit terra et cinis? *(Eccl. 10).*»

—

«Putedrini dixi pater meus est, mater mea et soror mea vermibus. *(Job. 17).*»

—

«Populi populi in Valle concissionis, quia juxta est dies Domini in valle concissionis. *(Joel. 3).*»

—

«Exiguum et cum tædio est tempus vitæ nostræ, non est refrigerium in fine hominis, et non es *revertio* finis nostri. *Græce anapotismos, hoc est retrogressio. (Sap. 2).*»

—

«Ipse ad sepulchra ducetur et in congerie mortuorum vigilabit. *(Job. 21).*»

—

«Ortus est sol et congregati sunt et in cubilibus suis collocabuntur. Exibit homo ad opus suum et ad operationem suam usque ad vesperam. *(Psal. 103).*»

—

«Omnia transibunt; nos ibimus, ibitis, ibunt,
Chari, non chari, conditione pari.
Nos intervallis distingunt fata sed equant
Fine; eadem puero mors venit atque seni.
Tendimus huc omnes, metam properamus ad unam,
Omnia sub leges mors vocat atra suas.
Scilicet omne sacrum mors importuna prophanat,
Omnibus obscuras injicit illa manus.

Illa rapit juvenes prima florente juventa;
Non oblita rapit, sed tamen illa senes.
Diffugiunt subito menses labuntur et anni,
Nec quæ præteriit hora redire potest.
Vivere cornices multos dicuntur in annos;
Cur nos obscura conditione sumus?
Pulvis et umbra sumus, pulvis nihil est nisi fumus,
Sed nihil est fumus, nos nihil ergo sumus.
Nec tamen in cassum fas est nos credere natos,
Fœlix cuicumque est fas bene posse mori.
Perpetuæ est vitæ mors janua, et esse beatos
Scriptura in Domino qui moriuntur ait.
Sed tamen huc omnes, huc primus et ultimus ordo;
Viximus hic omnes, exitus unus habet.
Occidit et Theseus et qui comitavit Orestem,
Quid dicam tantos deperiise viros?
Sed quid ab externis? propriora exempla sequamur,
Certior ocurrit hic liber ecce tibi.
Qui nescis quo vita modo volat aspice in illo,
Solvitur ut semper non reditura dies.
Videbis quanto labantur tempora fluxu,
Atque suam curat quam cito quisque viam.»

La primera partida, que escrigué García en lo llibre d'*obiits*, es una bona mostra del carácter de solemnitat, que la fé de nostres antepassats sabia imprimir en los actes de pietat, fins en los pobles de poch vehinat. Diu aixi:

Vuy als onze de febrer del any mil sis cents y vuyt morí Mateva Corbella del Molí de dalt, viuda; fou sepultada solemnement als dotze: assistiren á la sepultura deu Preveres y predicá lo Sr. Rector de Saballá; ha rebut dita difuncta tots los Sagraments de Sta. Mare Iglesia y ha fet testament.—Lo dia

divuyt se li feu la novena y cap de any; foren quaranta Capellans y predicá lo Rector de Vallfogona.

En lo següent escrit, que posá á la *Consueta de les rendes que reb lo Rector de Vallfogona*, revela los bons propósits que'l guiavan al ferse cárrech de la parroquia:

«Lo present llibre, com se veu en ell, lo comensá lo senyor mossen Pere Anthoni Moragues, predecessor mèu, aprés de haver molts anys que era Rector: acabarénseli ab la mort los pensaments que tenia de portarlo al fi que desitjava ab la curiositat que's podia crèurer de sòn bon cabal y suficiencia. Succehí en sòn lloch jo Francesch Vicens García, y encara que mòlt inferior y desigual á dit senyor Rector en mil coses bones, la memoria de les quals viurá eterna en aquest poble, al manco mòlt semblant á ell en lo desitj que mostrava tenir de posar en bell y fer claricia dels emoluments que reb lo Rector de aquesta iglesia, moventme á açó (com entench que á dit senyor lo hi movia) la falta gran que hi ha de memories, que fassen á est propósit; puix en tota la escrivanía no he trobat apenes paper algú, essent molt cert que'ls hi havia, com se veu en una fulla sola que he trobat, la qual devia ser de algun llevador y la he inserta aprés de aquesta; y com consta també en un acte, que es lo primer de un manual començat lo any 1547 per mossen Pere Oliver, vicari de aquesta iglesia, en lo qual se fá memoria de un llevador de les rendes que tè lo Rector de Vallfogona (del qual acte altrement es bè hi haje memoria); y com dit llibre lo qual feu lo Rector Arnau Torner lo any mil trescents á vint y hu de janer no's puga trobar; per ço jo, plahent al Senyor y donatme vida, fas compte de procurar les majors claricies que podré, y en suma tot lo que diga ordre á la conservació dels réddits y delmes que reb lo Rector de Vallfogona, disposantho tot ab lo millor ordre que sabré en aquest ó altre llibre, lo qual será bè que advertescan lo Srs. Rectors que han de succehirme, lo mòlt que importa no isca de la escrivanía; perqué

si'l tenen fora de ella entre altres llibres ó escriptures, facilment pot succehir, que morint lo Rector sens pensar en ell, los hereus lo recullen entre'ls demés y vinga á perdre's; com es ver y símil se haurá perdut lo sobre dit llibre del Rector Torner; y pera que ab mès perfecció puga posar per obra aquest mon intent, en lo espay que se segueix en lo present llibre aniré continuant, encara que sens ordre y méthodo, tot lo que'm parexerá esser de importancia pera dit efecte, de tal manera que lo que açi se notará, sia com una dispensa pera provehir lo demés. *Dominus dirigat.*»

Mòlt diuhen á favor de García la cristiana modestia ab que parla de sí mateix y la delicada atenció, lo respecte y veneració ab que retrau la bona memoria de sòn difunt predecesor. No fou ell tan afortunat per part de sòn inmediat successor, qui al bell peu d'una de les notes ab tanta diligencia per Garcia recullides, s'hi despatxa de la manera següent: "*La sobredita nota feu mon predecessor Francesch Vicents Garcia, com á curiós que era mòlt mès en apuntar coses que en fer aquelles, segons apar en mòlts llochs de aquest llibre, si bè en esta y altres li succehí lo que diu lo Evangeli:* cœpit edificare et non potuit consummare. *Del que apuntá en dita nota sols he vist d'ell la claricia demunt dita y alguns alborans de rebudes fets de má sua.*„—Encara que les tals apuntacions de García fossen algun tant defectuoses, despres de les explicacions que ell mateix havia donat per endevant, sembla que no tenia pas gayre dret á *illudere ei*, çom diu lo mateix Evangeli, qui despres de haver residit una vintena d'anys en aquella parroquia no hi deixá rastre de sòn pás, mentres que les obres de García, acabades ó nó, durarán mentres dure aquell temple parroquial.

IV

García en Girona.

A 13 de febrer de 1621 prengué possessió del bisbat de Girona l'I-lm. D. Pere de Moncada, fill del marqués de Aytona, familia emparentada ab la del marqués de Almazán á la qual pertenexía lo Arquebisbe de Tarragona, aleshores ja difunt, que tant havia distingit á nostre poeta. Les amistoses relacions que ab lo Rector de Vallfogona mantenian aquestes poderoses families, explican sòn interés en posar al costat del nou mitrat un home de la talla de García, que ab sòn talent extraordinari li facilitès lo gobern de sòn important bisbat. Acceptá, en efecte, nostre poeta aquell destino, tal vegada mes per atenció y condescendencia envers aquelles distingides families, que per conveniencia propia; y enllestint alguns assumptos d'administració que tenia entre mans, segons consta d'una escriptura autorisada per D. Joan Roca, notari de Santa Coloma de Queralt, á 12 de mars del any sobredit, partí cap á Girona, deixant Regent de la parroquia á Fra Llorens Mestre, segons un quadern existent en l'arxiu de la mateixa, que comensa d'aquesta manera: "Manual dels capitols, testaments y de„bitoris que Fr. Llorens Mestre pendrá regint la „cura de Vallfogona, per lo mòlt reverent Vicens

„García, Rector de dita Iglesia parroquial, en ab-„sensia sua, comensant als 17 de mars de 1621.„

Ja los tantes vegades esmentats com desmentits Rectors dels Banys y Pitalluga havian parlat de la protecció que'l marqués de Aytona havia dispensat á nostre poeta; de que "veyent que „*volia seguir la carrera eclesiástica*, lo colocá ab lo „destino de secretari en la comitiva de sòn germá, „D. Pere de *Cardona, aleshores* Bisbe de Girona, „de que en esta ciutat, á pesar de les ocupacions „de sòn empleo, hi erigí una academia literaria „de la qual fou president; de que aleshores mani-„festá al Sr. Bisbe *son desitj de abrassar l'estat sa-„cerdotal;„* y de altres coses semblants, que quan no son incompatibles ab la veritat, ho son ab les circunstancies de que les revesteixen, ó ab lo lloch y temps á que trasladan l'escena (1). Al tractar aquest punt aquells desorientats biógrafos ne feren tan mala feyna, que'l mateix doctor Rubió y Ors, que's mostrá prou generós fent-los concessions que per cert no mereixian, veyent tal discordancia entre fets y fetxes, acabá per declorarlos indignes de crédit, deixant de consig-

(1) A tal font debia beurer l'Il-lm. Torres Amat al resumir la major part de l'historia de nostre poeta, del tenor següent:

"Nació en Tortosa por los años de 1580; se graduó de Dr. en „Teologia en Lérida. Vino á Barcelona, y por recomendacion del „marqués de Aytona entró de familiar del Obispo de Gerona, don „Pedro de Moncada, de quien fué secretario. Entonces se ordenó „de Sacerdote.... Viendo el Dr. Garcia que no tenia ningun destino „que le redituase lo necesario para vivir, pasó á Vich, y habiendo „hecho oposicion al curato de Sta María de Vallfogona, fué „nombrado para él por el Obispo Sr. Robuster en 1607. Con moti-„vo de hallarse Felipe IV en Barcelona pasó á dicha ciudad, donde „el rey solia divertirse oyendo á varios poetas, entre los cuales for-„maba una especie de certámen, haciendo que se provocasen mu-„tuamente á hablar en verso de repente....„

Ab prou feynes podrian encabirse mes anacronismes en tan poques ratlles.

nar un dato tant important per l'historia de nostre Rector, com es lo de haver desempenyat, sisquera fòs per pochs mesos, lo cárrech de Secretari del Bisbe de Girona. "Admitiremos, diu „aquell il-lustre escriptor, ya que ellos así lo ase- „guran, que al abandonar los bancos de las aulas „viniese á Barcelona, y se ganase aquí el afecto „del marqués de Aytona, puesto que no tenemos „ningun dato ni motivo para ponerlo en duda. „Mas aun, creemos posible que, habiéndose dado „ya á conocer entre sus condiscípulos, no solo „por su mayor aprovechamiento en los estudios, „sino tambien por sus fáciles y agudos versos, es- „critos tal vez algunos de ellos con libertad y des- „envoltura goliardescas, hubiese llegado hasta „aquí su fama de poeta y franqueádole esta la „puerta al favor de algunas personas ilustradas. „Pero, ¿como dar crédito á lo que nos refieren „de su ida á Gerona en calidad de secretario de „su obispo, D. Pedro de Cardona, quien le habia „tomado, dicen, bajo su proteccion; y de la fun- „dacion en aquella ciudad, por iniciativa suya, de „una academia literaria, siendo así que D. Pedro „de Moncada, y no de Cardona, como sin duda „por equivocacion le llaman los mencionados „biógrafos, no fué ascendido hasta al año 1621 „á aquella silla, que no ocupó mas que diez me- „ses; cuando en la época en que debió terminar „García sus estudios era obispo de aquella dióce- „sis D. Francisco Arévalo de Zuazo?„

Aixó no obstant, si bè en temps y circunstancies mòlt distintes de les fixâdes per aquells Rectors, fou realment lo nostre, Secretari del Bisbe de Girona desde'l mes de mars de 1621

fins á desembre del mateix any en que morí sòn Senyor y protector. Lo sermó que per manament de dit Il-lm. predicá Garcia en la Catedral de dita ciutat ab motiu de les honres fúnebres dedicades á la mort del Sr. Rey Felip III lo dia 6 de maig, confirma plenament aquesta veritat y contribuheix eficasment á la claricia d'aquesta part de l'historia de nostre poeta.

Al digníssim cronista de Girona, D. Enrich Claudi Girbal, se deu lo descubriment d'un exêmplar de la primera edició de dita oració fúnebre feta per Hieronym Margarit, impressor de Barcelona, l'any 1622; y tan escassos deuhen ser los exêmplars d'aquella, que fins á l'hora present han sigut en vá quantes diligencies hem practicat en busca d' un altre, ab lo desitj de reproduhirla íntegra, ja que la sobredita está mès ó menos escantellada. Digne del millor elogi es lo zel que per la literatura catalana y per la gloria de nostre famós Rector vá manifestar lo Sr. Girbal trayent de l'obscuritat y pols aquella notable pessa d'oratoria sagrada, fentla reimprimir en Girona l'any 1882, y acompanyantla d'un prólech plé de atinades observacions, que permeten fixâr varies noticies referents al Pastor Garceni, fins ara desconegudes. Lo bon concepte que'l Sr. Bisbe de Girona tenia de nostre poeta com orador sagrat vè expressat en lo següent párrafo del Sr. Girbal.

"No entrarém en detalls, pero dirém que „aquella pessa de oratoria sagrada, de grans má„xîmes y erudició religiosa y profana, vestida ab „un llenguatje poetich, sisquera se resente del „mal gust que ja en aquella época havian intro-

„duhit en nostres escriptors lo gongorisme y con-
„ceptisme castellans; resulta haver estat escrita
„y predicada per encarrech ó mandato del Prelat,
„Il-lustríssim D. Pere de Moncada, bisbe que fou
„de aquesta ciutat y diócesis desde'l 13 de febrer
„de 1621 hasta últims de desembre del mateix
„any; sermó; que ab motiu del numerós concurs
„que assistí á la solemnitat fúnebre que'l motivá,
„no havia pogut esser ohit y aprofitat com se
„mereixia, rahó per la qual dit Il-lustríssim en-
„carregá al autor pochs dies ans de morir, lo
„donás á la estampa, dedicantlo á sòn germá lo
„senyor Compte de Osona, D. Francesch de Mon-
„cada, fills abdós del Marqués de Aytona.„

Al acceptar García lo carrech de Secretari del bisbe de Girona, no creyem que fòs ab lo desitj d'abandonar sa estimada soletat de Vallfogona, ahont regressá per desempenyar sòn ministeri parroquial á últims de setembre del mateix any; y si bè en desembre torná á Girona, es possible que fós á invitació del Sr. Bisbe, desitjós de ferli alguns encarrechs, sentintse próxima la mort.

V

Viatje de Garcia á Madrit.

Altre es aquest dels punts históricbs de nostre poeta que continua encara rodejat d'espesses calitjes, ó lo que es igual, abandonat á l'exclusiva y poch escrupulosa relació dels Rectors dels Banys y Pitalluga: y no es pás que aquets senyors se quedessen curts de paraules al descriurer ab menuts detalls totes les circunstancies de que'l suposan precehit y acompanyat desde sòn falaguer principi fins á sòn trágich acabament; sino que desde que'l Dr. Rubió y Ors deixá probada l'impossibilitat de l'entrevista, que, segons aquells biógrafos, tingueren García y Felip IV en Barcelona, y per consegüent la del entremés que en esta ciutat fan representar á nostre poeta devant del Rey, per la senzilla rahó de que quan Felip IV vingué per primera vegada á Catalunya ja feya tres anys que García era mort; desde que sabém que aquestes circunstancies, que aquells regoneixen com á causa de tal viatje, son falses; van en aument les sospites de que tal vegada no sian del tot verídiques les historietes ab que dits Rectors amaneixen la rondalla. Aixó n'obstant, fins que un nou descubriment vingue á confirmar ó á desmentir llurs afirmacions, val més que'ls ho deixém explicar á sa ma-

nera, ja que axí com així no tením pas obligació de crèurer á ulls cluchs als que tantes vegades nos han enganyat. Tenen, donchs, ses reverencies la paraula, y diuhen que "gosá García de tota la „tranquilitat que li proporcionava la permanen- „cia en Vallfogona, fins á 1622 en que Felip IV.... „disposá que passás á la Córt.... Obehí nostre „poeta, y á breus dias de haver entrat en ella „S. M., arribá ell, y se quedá de incógnit per „averiguar tot lo interior y exterior de la capital „del Regne, fins que lo remoreig general de que „García estava de incógnit en la córt, y la ocu- „rrencia del noy ab Lope de Vega (que desitjós „de conéixerlo personalment feya vives diligen- „cies per trobarlo) lo obligá á manifestarse. Esta „ocurrencia fou; que passejant García la campi- „nya de Madrid, vegé á Lope de Vega (á quí no „coneixia) estátich, observant un hermós y tendre „noy que dormia sobre una pedra, y acercantse „García, digué aquell:

Lope de Vega.	«O el muchacho es de bronce ó la piedra es de lana.
García....	No hay más lana ni más bronce que no tener años once ni pensar en que hay mañana.»

"Atónit Lope de Vega per la sentenciosa resposta, „observá lo subjecte, y abrassantlo li digué: "*Tu „eres García á pesar del disimulo.*„

„Disfrutá lo gran García en Madrit lo mateix „natural apreci queen Barcelona, y las seues obres „poétiques proclamaren en Castella la excel-lencia „de sòn ingeni y sabiduría. Adquirí moltes y po- „deroses amistats de grans personatjes; mes tam-

„bé la enveja de sos rivals li proporcioná disgustos „de totes classes; pus la infamia de aquells se „valgué de tots los ressorts per degradarlo y fer„lo cáurer del favor de rey.

„Corresponguè García á les fineses y amistat „de Lope de Vega, que li fou sempre constant „amich y respectador de sòn mérit.

„Se presentá, donchs, García al gran Felip, que „lo rebé ab sòn natural agrado y ab noves demos„tracions de carinyo y favor, dihentli: "*Que des„cansase que se le esperaba gran fatiga.*„ En efec„te, apenas passava dia que lo rey no manás reu„nir los poetes en sòn palau, y de repente ferlos „executar la composició y representació de les „comedies que ell se proposava. En totes elles „sobrepujá lo ingeni de García, fense mereixe„dor de tot lo afecte del rey y dels grans de la „córt, extenentse lo sèu nom per tot Castella: mes „al mateix temps no sabent sos rivals rendirse al „mérit del poeta catalá, y envejosos dels favors „que disfrutava, li declararen la mès crudel guerra, „fentli experimentar tota classe de disgustos, pro„curant ab libel-los, falsetats é injuries descon„ceptuarlo, envilirlo y ferli pérdrer la amistat „del rey y dels personatjes de la córt, graduant „de ignorancia la sabiduría, y de tonteries les „seues agudeses. García, delicat en la seua bona „reputació, se defensá sabiament de las invecti„ves y calumnies de sos malignes émuls: mes „com la maldat may se rendeix á la virtut, sols „serviren ses defenses per provocar les inícues „plomes dels sèus enemichs, que per lograr sos „fins intentaren noves trames y calumnies. Do„líanse los sabis y homens justos (particularment

„lo gran Lope de Vega son amich) de tanta „perversitat contra lo ben probat mérit de Gar- „cía; y al efecte de evitar les consecuencies que „temian, representaren al rey perque interposás „la seua real autoritat. Sentí mòlt Felip que la „reputació y quietut de García fòs tan injusta- „ment atropellada, y procurá los remeys preci- „sos y convenients. Callá la emulació en vista de „la amenassa, y alguns dels delinqüents se recon- „ciliaren ab García; mes com las reconciliacions „produhides per lo temor may portan lo carácter „de cordials y duraderes, no pogué lliurarse lo „nostre poeta del temor y sentiment, efectes na- „turals que embargaren las seues potencies, y li „despertaren lo desitj de tornar á la soletat de „Vallfogona. Apenas apuntá lo dia inmediat, „quan García ab sòn criat emprengué lo viatje, „deixant aquella Babilonia que per tants motius „li era molesta. Arribá á Saragossa dins breus „dies, y volgué en esta ciutat descansar un poch „y escriurer á sòn íntim amich lo gran poeta „Lope de Vega, participantli en un poema los „motius que lo precisaren á executar la resolu- „ció de fugir de la córt, en la que temia próxi- „ma sa mort.

„En lo tercer dia de descans en Saragossa, „després de haver dinat, acometeren al nostre „poeta y á sòn criat tals dolors é incendi en les „entranyes é intestins, que cregueren acabar dins „pochs instans la vida. Axí succehí en lo desgra- „ciat criat, que creyent apagar sòn interior incen- „di ab la abundancia de aygua que begué, als „pochs minuts espirá. García, coneixent luego la „causa del sèu mal, begué gran porció d'oli

„que's feu portar y li mogué uns fortíssims vó„mits, que li preservaren la vida. Quedá de est „mortal atach semiviu lo nostre rector; no obs„tant volgué fugir d'aquella per ell terra ve„nenosa, y emprengué en lo dia següent ab les „majors penes lo camí pera Vallfogona, deixant „en Saragossa á sòn difunt criat, víctima, com „ell mateix, innocent de la perfidia dels inichs „fills de la enveja.

„Los vehements dolors que á menut lo aco„metian li feren emplear mòlts dies en est viatje „fins á poder respirar l'ayre de la seua amada y „desitjada soletat, que saludá ab llágrimes de „contento quan en ella se vegé restituhit, pero „tan desfigurat y atropellat, que apenes lo co„neixian sos amichs y feligresos. Estes llágrimes „li serviren de tinta per escriurer lo patétich „sonéto que comensa: "*Flaca parcialitat de ma „ventura.*„ Cridá als metjes, y pogueren repa„rarli en alguna manera la salut, pero ab la cer„tesa de que no podia víurer mòlt, pus los re„meys eran ja infructuosos: ab tot lograren que „pogués per alguns mesos desempenyar les fun„cions de sòn ministeri. Fou en est últim infor„tuni visitat continuament dels sèus amichs, als „quals deleytava ab discursos plens de pietat, „desengany y ensenyansa.„

Resulta de la precedent relació que en 1622 aná García á Madrit per manament de Felip IV; y si bè queda satisfactoriament probat que aquesta real voluntat no pogué serli comunicada pe'l mateix monarca en Barcelona, resta la possibilitat de que li fòs trasmesa desde la córt per escrit ó per medi d'algun emissari. Lo cert es que

l'única poesía en que nostre Rector parla de sá permanencia en la *vila del Ós* dòna ben bè á entendrer que hi estava per forsa, ó almenos que anyorava 'ls ayres de la patria catalana. Axió y mòlt mès sembla que pot deduhirse del romans en que descriu lo cas que li passá un cap-vespre del mes d'abril tot passejantse per la ribera del Manzanares;

(«era quan la primavera
d'amatistes y corals
sembrava la verda pelfa
que teixia per lo maig;»)

ja que ni aquesta rica catifa, ni'l suau murmuri de les aygües de la riera madrilenya bastaren á entretenir sa fantasia de poeta; sino que traslladantseli á Barcelona l'ánima ab totes ses potencies, diu que

«la tingué un'estona en gloria
gosant d'una patria tal:»

y com si li dolgués que aquesta il-lusió no's convertís en realitat, continua d'aquesta manera:

«¡Oh ditxosa Barcelona!
ó mar ditxós y sagrat!
émula de ma ventura,
y de mos desitjs rival!
Eixes sonoroses ones
que espuman blanchs arenals,
es perque serán exemple
del mar d'ausensia que pas'.
Que si está en lo golf ma vida
ab tantes ones devant,
seguirá la corrent d'elles
y sa tanda arribará

En éxtasis me tenia
l'amor de mon natural;
que, com á pedra tirada,
lo centre está dësitjant....»

Sí; mès que'l desitj de coneixer als ingenis poétichs que aleshores florian en Castella; mès que'l gust de presenciar los ruidosos certamens que aquell any foren celebrats en sa capital, circunstancies, que alguns volen regoneixer com á causa del viatje de nostre Rector; creyém que'l conduhiren y entretenian á la córt les capritxoses diversions que'l Conde Duque d'Olivares procurava á Felip IV per distraure'l tant com podia dels negocis públichs, una de les quals era, segons es fama, la de reunir tot sovint en sòn palau als millors poetes, per ferlos compondrer ó exêcutar casi de repent alguna pessa dramática, d'ahont naixian los zelos, intrigues y envejes, de que aquells biógrafos lo suposan víctima.

Respecte als poemes que segons asseguran escrigué García durant sa permanencia en Madrit, no sabriam ahont buscarlos; y á fé que d'ocasions per lluhir sòn talent poétich, no'n mancaren pas en la capital dels castellans durant aquella temporada de 1622. A 2 de maig, segons una relació anónima que tenim al devant, á 24 del mateix mes, segons refereix lo Dr. Rubió y Ors; á 25 y 27 de juny, segons contan D. Miquel de Leon y D. Manuel Ponce, foren celebrats grans y ruidosos certamens als quals estavan convidats tots los poetes del regne: y encara que fossen tan freqüents, prou s'hi debia poder llogar cadira, si, com sembla, hi escribian plomes de cap d'ala, com les de Lope de Vega, Calderon, Quevedo,

Góngora, Esquilache y altres, que encara avuy son, en concepte d'un Mestre en gay saber, gloria y orgull d'Espanya y admiració y modelo de propis y d'extranys. Dels dos certamens ultimament citats, celebrats ab motiu de les festes per la canonisació de Sant Ignasi, Sant Isidro, Sant Francisco Xavier, Sant Felip Neri y Santa Teresa de Jesús, fou secretari Lope de Vega, y presidiren la repartició de premis lo rey y sa familia.

En confirmació del coneixement que Lope de Vega tingué de García, ó almanco dels sèus escrits, podem copiar un parell de ratlles de la página 91 de la célebre *Proclamación Católica* que'ls Concellers y Consell de Cent de la ciutat de Barcelona feren á Felip IV l'any 1640 en defensa dels furs y privilegis de nostra terra, que diuhen lo següent: "En nuestros tiempos floreció en la „poesía catalana el Dr. García, Rector de Vall„fogona, cuyos poemas son celebrados por insig„nes en la agudeza, dulzura y propiedad de pen„samientos, y los admiró por raros el *Fénix de la* „*Castellana*, Lope de Vega Carpio.„ Com en 1640 los Rectors dels Banys y Pitalluga encara havian de náixer, sembla que mereix mès credit la noticia.

Aquesta vegada, segons notes que's troban en los llibres parroquials de Vallfogona, l'ausencia del Rector durá desde mars fins á primers de desembre, quedant Regent de la parroquia lo mateix Fr. Llorens Mestre: mes no es de crèurer que gastés tota la temporada representant comedies devant del Rey, sino que ademés aprofitá aquella surtida per graduarse de Doctor en Sagrada Teología. Diuhen sos antichs biógrafos

que "acabats los estudis majors, obtingué en la „Universitat de Lleyda lo grau de Doctor en Teo„logía, mediant les probes de saber que doná del „modo mès admirable, que 'l feu gran entre'ls „sabis d'aquell sigle.„ Ademés de les diligencies que inutilment s'han practicat per comprobar aquest fet, no's troba cap document anterior á 1622 en que's dòne á García tal tractament, y per lo tant creyém, que aquells ditxosos Rectors, al assegurar tal cosa, no tingueren present altra rahó que la de comoditat. Si nostre poeta hagués sigut Doctor en Teologia avans que prebere, com aquells afirman, no li haurian regatejat lo títol al inscriure'l en lo registre de les ordres que rebé en Vich, ni en la documentació d'oposicions, collació, possessió, etc., relatius á la provisió de la parroquia de Vallfogona.

Aquesta observació apuntada ja per lo Dr. Rubió y Ors, vé reforsada per lo Sr. Girbal, qui ocupantse del sermó predicat per García en la Seu de Girona diu: "Y finalment pot observarse que „entre'ls titols que figuran en la portada del „sermó expectants al Pastor Garceni, no hi figura „lo de Doctor, induhintnos á sospitar que en „aquella fetxa no se hauria graduat encara, puix „á poder usarlo, segurament no l'hauria supri„mit, tant mès, quant entre aquells n'hi figura un „que rigurosament no podia usarlo al estamparse „la obra (1622); tal es lo de Secretari del Sr. Bis„be Moncada, ja difunt, que en tal cas deuria „anar precehit de la proposició *ex* indicativa „de cessassió en lo empleo ó cárrech.„

La regencia de la parroquia per Fr. Llorens Mestre durá desde'l dia 17 de mars de 1621 en

que García aná á Girona, fins á primers de desembre de 1622, ó sia, fins á sòn regrés de Madrit. En totes les partides y documents oficials que extenia aquell frare tenia lo bon cuidado de expressar sa calitat de "Regent la cura de Vallfo„gona per absencia del mòlt reverent *senyor* Fran„cesch Vicents García, Rector de dita parro„quia;„ mes al arrivar al dia 4 de novembre de 1622, se veu que subsistuhia constantment la paraula *senyor* per la de *Doctor* ab totes les lletres.

Totes les conjectures ben fundades nos inclinan, donçhs, á créurer que nostre poeta rebé lo grau de Doctor en Teología en vers lo mes d'octubre de 1622. Que'l doctorat versava sobre dita facultat, consta d'una escriptura, fetxada en Valls á 9 d'abril de 1623.

VI

Certamens de Girona.

INTERCALEM aquest párrafo á la present relació al doble objecte de desmentir novament als primers biógrafos del Rector de Vallfogona, y donar á coneixer algunes noticies mès del certamen poétich celebrat en Girona l'any 1610, ja que tan escasses son les fins avuy publicades.

Contan los Rectors dels Banys y Pitalluga que "en aquell temps foren canonisats Sant Ignasi de Loyola y Sant Francisco Xavier; que „entre les grans festes que's feren en Espanya, lo „Col-legi de la Companyía de Jesús de la ciutat „de Girona, disposá un torneig poétich, y que al „efecte se despatxaren cartells per tota la pro„vincia, convidant als poetes que gustassen con„córrer á éll en lo dia senyalat, 24 de juliol de „1623. Que García, devotíssim de la Companyía „de Jesús, ja que per sa grave indisposició no „podia assistirhi personalment, hi concorregué „per medi del excel-lent romans que hi remeté, „y es lo que comensa *Una ninfa de Segarra*, en „lo qual romans apar pronosticá sa mort, baix „la metáfora de la seua musa en l'última quar„teta, que diu:

«Dèu nos la torne en bon hora,
que no falta un batxiller
que diu que's fará beata,
y no l'hem de vèurer mes.»

Donchs bè. Hem vist lo cartell del certamen á que's refereixen, hem examinat la col-lecció de poesies premiades y no premiades admeses al mateix y les firmes que totes portan al peu, y en lloch ni per res se fa menció de nostre Rector, ni de sòn romans; ni'l certamen fou celebrat en lo dia, mes y any que ells diuhen; ni en 3 de Setembre de 1623, con diu lo Dr. Rubió, volent corretgir als desatinats Rectors; sino lo dia de Sant Francisco Xavier, 3 de desembre de 1622 (1). Aquells biógrafos confongueren llastimosament aquest certamen ab lo que s'havia celebrat en la mateixa ciutat, ab motiu de la beatificació de Sant Ignasi, lo dia 2 d'agost de 1610, fetxa que també equivocan los Srs. Rubió, Grahit y tants com n'hem vist que de tal certamen s'han ocupat ultimament: com s'equivocan també uns y altres al suposar que la poesía enviada per García á la lluyta literaria, es aquell romans que comensa, *Una ninfa de Segarra*, lo qual tampoch pot esser, perque las lleys de tal certamen no estavan per romansos.

En lo certamen de 1610 los poetes catalans solament podian aspirar al segon premi ofert á la millor glosa d'aquesta quintilla:

«Tenint l'ánima en Manresa,
tan devota y recullida,
sens sentits ab gran firmesa,
consumit sense flaquesa,
es mort Ignasi y te vida.»

(1) En la Biblioteca episcopal de Vich existeix una relació de dits certamen y festes impresa en Barcelona l'any 1623.

Lo qual conseguí lo Rector de Vallfogona, encaixantla ab bastant artifici entre cinch décimes, com se pot véurer en la secció de poesíes de la present edició (1).

Aquest torneig poétich fou promogut y costejat per lo Conceller de Catalunya, D. Jaume de Agullana, y divulgat á tot lo Principat y Corona d'Aragó per medi d'un cartell, que senyalava les lleys á que debian ajustarse los poetes, lo dia en que havia de celebrarse, los premis que s'oferian y 'ls jutjes que havian de calificar lo mérit de les composicions. Lo primer premi s'adjudicava al millor anágrama llatí; lo segon á la millor glosa de la quintilla catalana, que deixém copiada; lo tercer á la millor cansó castellana en elogi del fundador de la Companyía de Jesús; lo quart al millor epígrama grech, y'l quint y últim al geroglífich mès enginyós. Optaren al primer premi trenta tres anágrames, al segon onze gloses, al tercer tretze cansons castellanes, al quart set ó vuyt epígrames, y varios geroglífichs mòlt bons y enginyosos al quint. En la tarde del dilluns, dia 2 d'agost, reunit lo jurat baix la presidencia del Il-ltrm. D. Francesch Arévalo de Zuazo, bisbe de Girona, acompanyat de varios canonges, religiosos y altra gent grave, y en presencia del Sr. Conceller col-locat en una tribuna, se llegiren les composicions, se doná la sentencia y 's repartiren los premis, tot amanit ab mòlta música de ministrils.

(1) Dits romans, quintilla y glosa s'imprimiren en Barcelona l'any 1611, ab la firma de *Gaspar Orient de Tortosa:* mes per nosaltres *Gaspar Orient de Tortosa* y *García oriundo de Tortosa*, es tot una pessa.

Verdaderament aquestes noticies que trobám en una llarga relació d'aquelles festes, manuscrita per un testimoni de vista, y probablement encara inédita, tenen mòlts punts de semblansa ab les adelantades per nostre Rector, quan ocupantse del cartell en lo citat romans, diu:

«Que á quantes ninfes habitan
desde'l Eufrates al Ter
y de les selves d'Olimpo
á les del bosch de Montseny;
prometentlos tot bon tracte
y 'l degut aculliment,
les convidava ab los premis
de preciosíssims joyells
aquella ciutat famosa,
que ab llaunes pures d'argent
entre ágates y topacis
al cos del patró guarneix;
ara ab llatinas tiorbas
vajen, ó ab tímpanos grechs,
ab espanyoles guitarres,
ó altres millors instruments;
á celebrar los encomis
del gran Ignasi; d'aquell,
que no hi ha hagut may millor
manteu, sotana y barret....
Lo que mes li causa grima
es que lo noble Francesch.....
d'esta poética justa
veu que'l Jutge tè de ser........»

Tenim especial gust en fixâr la fetxa d'aquesta justa poética y en publicar totes les noticies que sabém de la mateixa, convensuts de que les fins

suara conegudes, no eran altres que les contingudes en lo romans citat.

Constant, com consta, que García assistí á esta festa literaria, y que'l tal romans no podia entrar en concurs, lo mès probable es, que fou compost en Girona, y llegit per sòn mateix autor poch avans de la repartició de premis.

VII

Malaltia, mort y testament del Dr. Garcia

Lo primer document que's troba en Vallfogona despatxat pe'l Doctor Garcia després de son retorn de Madrit es de fetxa 2 de janer de 1623, y com en lo mes anterior encara exêrcia de Regent Fr. Llorens Mestre, es de suposar que fins aquells dies estigué ausent de la parroquia. No sabriam ahont acudir pera comprobar lo que de veritat hi haje respecte al envenenament de que los tan repetits biógrafos lo suposan víctima, ni sabém decidirnos á créurer sa patética relació mentres en altre lloch no la vejám confirmada, per mes que tot sian indicis de que quan l'il-lustre Rector arribá á Vallfogona portava ja sòn front sagellat per l'inexòrable Parca, que dintre pochs mesos havia de segar aquella preciosa y florida exîstencia.

Cayent, llevant, passá aquell ivern, y al comensar la primavera se vegé encara ab ánimo d'anar á Santes Creus per recullir la preciosa reliquia de Santa Bárbara, segons l'acte de rebuda autorisat en Valls per D. Joan Renyer, lo dia 9 d' abril: mes al arribar á mitj juny, tingué que rendirse á la violencia del mal, y mossen Pau Martí, sacerdot de la mateixa població, de qui 's valía García pe'l desempenyo de les funcions pa-

rroquials en ausencia y malaltia seua, comensá á servir la parroquia en calitat de Regent, segons un quadern que porta aquest títol: "Ma„nual dels capítols, testaments y debitoris que „pendrá Pau Martí, prebere, regint la Cura „de Vallfogona per lo mòlt reverent Doctor „Vicens García, Rector de dita parroquia, es„tant malalt en lo llit, comensant als 15 de „juny de 1623.„ Durant los mesos de juliol y agost extengué encara algunes partides ab sa propia má, ja tremolosa; mes, segons sos biógrafos, en l'últim de dits mesos, "lo acometé una complica„ció de accidents tan violents que feren témer sa „mort; pero á forsa de remeys se lográ una re„composició que prestava noves esperanses. Con„tra la voluntat dels metjes se llevá del llit, „perque los incendis y dolors que patía no li „permetian est descans, y també perque sentintse „inmediat al sepulcre volgué fer un escrutini dels „seus escrits entregant á les llames tots los que no „inspiravan una perfecta virtut. ¡Llástima que „faltás en esta ocasió un Augusto que impedís la „pérdua de les obres originals del nostre Virgili! „De dia en dia se agravá la sua malaltía; pero ell „(qual católich sabi) esperava tranquil la seua „mort, ben penetrat de la misericordia del Se„nyor, y reservá per estos últims dies la mística „y expressiva glosa de la *Sequencia* de la Missa „de difunts en décimes, continuada en les poesíes „séries, y comensa: *La vorás activitat*, de la qual „poesía diguè: "Que de tantes obres com havia „compost, sols aquella mereixia lo nom de bòna, „reservantla del incendi que havia consumit les „demés.„

„Als últims del mateix agost, deixantse per„suadir dels metjes, torná á fer llit, y faltantli „les forses conegué próxima la seua mort. Per „donar á sos feligresos los deguts exêmples de cris„tiana conformitat y religiosa mort, després de „haverse confessat ab un dels amichs rectors ve„hins que lo assistian, rebé lo sagrat Viátich, fent „antes una oració á sa Divina Majestat, que com„pungí á tots los circunstants. La curta vida de „que gosá després del Viátich la empleá en pro„testas de arrepentiment y de amor á Dèu, ha„ventnos quedat de sos últims accents poétichs lo „cant de sa agonía que comensa, *Desde est catafal „incógnit*, y resant lo *Miserere*,„ morí lo dia indicat en la partida d'*obiit*, que posém á continuació.

Als dos del mes de setembre, any de la Nativitat del Senyor mil sis cents y vint y tres, en Vallfogona morí lo Rnt. Sr. Francesch Vicents García prebere y Rector de dita vila de Vallfogona, bisbat de Vich. Rebé tots los Sagraments de la Iglesia. Fou sepultat en lo cementiri dels Preberes de dita iglesia de Vallfogona.

De la manera sobredita refereixen los Rectors de *Bellesguart*, dels *Banys* y *Pitalluga* la mort del insigne poeta catalá, lo reverent Doctor Francesch Vicens García, Rector de Vallfogona, y tots los documents que ab tal succés tenen relació confirman que la mort del Dr. García fòu edificant y cristiana, com diuhen sos biógrafos, y que aná acompanyada de varies escenes les mès tendres y conmovedores. Pero la millor historia de la vida y mort de nostre poeta, lo que mès al viu retrata sa fisonomía intelectual y moral, lo que

dòna mès cabal idea de lo que era y sigut havia, es son *ultim cant*, aquella poesía plena de sentiment y d'expressió, que la fé católica, que tan arrelada tenia en sòn cor, posá als llavis del Rector poeta, al véurerse postrat al llit y condempnat á próxima mort.

«Desde est catafal incógnit
en que condempnat á mort
de la inexôrable Parca
espero 'l terrible colp;
Desde aquí, Senyor, intento
tirarvos fletxes d'amor,
si bè la má poch versada
tem no acertarvos lo cor.»

Així comensa l' excel-lent romans que'l Dr. García escrigué en presencia de la mort, y que per sí sol hauria bastat per acreditarlo de gran poeta.

Manifestades ja totes les noticies biográfiques, que ara com ara podém donar referents al famós Rector de Vallfogona, sols resta posar á continuació les senyes que de sa fisonomía física nos han deixat sos primers biógrafos.

Era, diuhen per boca d'un vell que havia conegut al Dr. García, d'estatura regular, color blanch, cara proporcionada, front espayós, ulls negres y animats, nás regular, llavis un poch grossos, y de cabell crespat y rós.

Y si no bastan aqueixes, assí vá un soneto que'l retrata de cós enter; soneto que fins poch há passava com á propi de García; mes en opinió

del Dr. Rubió y Ors, sòn autor no es altre que un tal Massanés, contemporani del Rector de Vallfogona.

«O tu, que de Cervera á Barcelona
en rocí ó á taló passas ta via,
no l' acabes sens veure' al bon García,
mòlt reverent Rector de Vallfogona.
Si'l vols coneixer, mira una persona
de ben disposta y propia cimetría,
barbi-vermell, dolsa fisonomía,
ras de topeto, barbes y corona.
Ni hipócrit, ni profá; alegre y grave;
no presumit y entés; sabi y poeta;
en tot mòlt asseat; de raro ingeni.
En suma; en vèurer un que no se alabe,
ni fá en vides agenes de profeta,
admira 'l y venera 'l per Garceni.»

R. I. P.

Testament del Dr. Garcia

En nom de nostre Senyor Dèu Jesuchrist y de la gloriosa y humil Verge María Mare sua y de tota la Córt celestial del Paradís sie, amen.

Per quant ningú posat en esta mortal vida pot evitar y fugir lo perill de la mort corporal, com aquella sia certa y la hora de la mort incerta, etc. Per tant jo, lo doctor Vicens García, Rector de Vallfogona, detingut de malaltía

corporal de la qual tem morir, estant empero en tot mon bon seny é íntegra memoria y ferma loquela, no obstant tinch fet altre testament, disponch de mos bens com millor puch y fas y órden aquest mèu darrer testament y darrera voluntat meva.

Primerament torno l'ánima meva al Criador que l'ha criada, y prench per marmessors y de aquesta darrera voluntat meva exêcutors al mòlt Il·lustre y Reverent Sr. D. Fra Joseph de Barberá, Abat de Santes Creus, á la charíssima y mòlt amada mare meva, als Reverents Srs. Pere Sabater, Rector de la Ametlla, á mossen Matías Domenech, beneficiat de Guimerá, y á mossen Pau Martí, notari del present testament, preberes, als quals quant encaridament puch prech, y á quiscú d'ells ensemps, en defecte ó defalliment lo hu del altre insólidum á quiscú d'ells, que si á mi convindrá morir avans que fasse y órden altre testament, ells tots cinch cumplesquen y exêcuten aquest mèu darrer testament y darrera voluntat meva, segons per mi trobarán ordenat y disposat.

Primerament vull y man que 'l dia de mòn òbit tots los deutes jo deuré y 's trobará jo deurer sian pagats, y totes les meves injuries á restitució de les quals jo sia tingut y obligat simplement y de plá sens ningun estrepit de cor ó jutje, segons nostre Senyor Dèu y 'l for de la conciencia y ánima, segons que los dits deutes é injuries millor y mès plenament se podrán probar per cartes ó testimonis ó altres llegítims documents. Elegesch sepultura al mèu cos faedora devant la capella de Santa Bárbara, suplicant á mòn Senyor ó al senyor Degá me fassen mercé de concedirmhi lloch.

Item: Deixó á mòn Sr. Reverendíssim un morobatí ó lo just valor de ell per los drets de sa Senyoría Reverendíssima.

Item: Prench per la meva ánima deu lliures, de les quals me sia fet enterro, novena y capdany, y mès si mès será menester á coneguda de mos marmessors.

Item: Deixo á la iglesia de Vallfogona dos medalles ó

figures de fusta que tinch en poder de Agustí Pujol, escultor de Barcelona, per les quals tinch pagat á dit escultor valor de deu lliures, y si mès se li haurá de donar, vull hi sia afegit de mos bens; no se enten empero que se haija de pagar de mos bens lo pintarlas.

Item: Deixo al Sr. Abat de Santes Creus, D. Fra Joseph de Barberá, íntim y caríssim amich mèu, en senyal del amor que li tinch, un quadro y pintura, que's quan deslligaren á Christo de la columna.

Item: Vull que de mos bens sien donades al senyor Abat de Santes Creus, D. Fra Joseph de Barberá, per lo qu'ell sab, que li tinch encomanat, cinquanta lliures moneda barcelonesa.

Item: Deixo al monestir de Jesús, de Barcelona, deu lliures moneda barcelonesa.

Item: Deixo al Col-legi de Agramunt los llibres següents: los dos tomos de Fra Domingo de Soto, mes les epistoles de Pio segon, mes los dos tomos de la Agricultura de Pineda, mes un Ariosto.

Item: Vull y man que la casa he çomprada en Vallfogona sia acabada de pagar de mos bens; só es, les vint lliures resto á deurer á cumpliment de paga del preu me costa, y vull que dita casa sia venuda al encant públich, y part del que se'n traurá ó d'ella procehirá, ara sia en contants, ara sia á censal, fundo un aniversari anual en la iglesia de Vallfogona de vint sous, de tres capellans, donant de caritat tres rals á cada hu y quatre al que dirá la missa, celebrador quiscun any perpetuament lo endemá de la festa de la gloriosa Santa Bárbara, verge y mártir, deixantne administrador lo temps de sa vida á Fra D. Joseph de Barberá, Abat de Santes Creus, y aprés òbit seu, perpetuament al Rector de la parroquial de Vallfogona.

Item: Tots los altres empero bèns mèus haguts y per haver y de qualsevol manera me pertanyen deixo á ma mare, y á ella ma hereva universal instituesch; y aquest es lo mèu

darrer testament y darrera voluntat meva, lo qual vull valga per dret de testament, codicil ó nuncupatiu ó per aquell modo que puga de dret valer y tenir; y en aquest mèu testament y darrera voluntat meva don poder á mos marmessors, tal qual es acostumat de donar per via testamentaria, y en aquet testament mèu anul-lo y cancel-lo qualsevol altre testament per mi fet fins á la present jornada, lo qual testament es estat fet en la Vila de Vallfogona dins la cambra del malalt, vuy als 31 d'agost de 1623.

Testimonis coneguts, cridats y nomenats per boca del testador son: Joan Marcer, Antoni Pons y Joan Corbella, pagesos de Vallfogona y Rere Andreu Llois de la ciutat de Tortosa.

MOSTRA DELS ESCRITS

en prosa y vers

DEL

Rnt. Dr. Francesch Vicens García

RECTOR DE VALLFOGONA

SERMÓ

QUE'L RNT. FRANCESCH VICENS GARCÍA RECTOR DE VALLFOGONA, PREDICÁ EN LA IGLESIA CATEDRAL DE GIRONA LO DIA 6 DE MAIG DE 1621, EN LES EXEQUIES FETES Á LA MAGESTAT CATÓLICA DEL REY FELIP III.

DEDICATORIA.

Á D. FRANCESCH DE MONCADA,

COMTE DE OSONA,

Hereu de la casa de Moncada, etc.

PER assegurarse Don Pedro de Moncada, mon senyor, Bisbe de Girona, que Deu te en sa gloria, de que fos tot dol en sa Cathredal, lo dia que's celebraren en ella les exequies de la Magestat del Rey nostre senyor, me maná sa Senyoría que ocupás lo pulpit, cert de que ni ab flors de sentencies, ni ab llums de oració excediria los llimits de la tristeza de aquell dia, qui sols en una aldea, ab terme humil, tenia costum de exercitar lo ofici de la predicacio: sab Deu que sempre pensí, que aquell curt y mal llimat discurs havia de sepultarse, junt ab les funeraries á les quals servie. Pero

lo gran Prelat, vehent que fonch tant lo numero de la gent que acudí á la Seu aquell dia, que nos compati lo silenci ab tanta multitut, me maná quel tragues a llum, consagrat al nom de V. S. peraque universalment tots sos feligressos se aprofitassen de un tan gran desengany: y á mi me cabes aquella espiritual medra, que nota lo divino Crysostomo en la hom. 45. sobre el Genesis. *Quanto plures verbi participes et concionis, tanto plus concionantis accedit substantiæ.* Y ab ser tan gran la força de veurem manat per qui podie ferho, me retiri lo posible de aquesta empresa, temeros de que lo sermo de aquell dia per lo gran concurs de la gent, estigue subjecte, á desasossego y murmuri, exint en publich nos ves exposat á murmuracio. Mes com estos dies passats, que per gran desgracia nostra son estats los ultims de aquella vida que era exemple singular de tots los Prelats, me tornas á manar S. Ilma. lo matex; ya ocupat lo cor de un tendre sentiment obeesch á voluntat de mon Senyor defunt, y en son nom oferesch á V. S. aquesta humil obra, ab seguretat de que la tindrá V. S. en estima, no tant per ser cosa mia, quant per lo qui com á senyor de mes action ha disposat de ella, y per dedicarseli á V. S. en nom de un germa, que tant lo amava, la mort del qual es estada tal, y tant conforme, á sa exemplar y santa vida, que sola esta consideracio li pot á V. S. servir de consolacio en tan gran perdua. Perque mirat sens passio, no apar que ve á compte lo sentiment de una mort que es estada ocasio de tanta gloria, com se pot creure que gosa aquella anima pura. *Nos dolendi magis,* gos dir ab lo gran Doctor Hieronym, *qui quotidie estamus in prælio, accipimus vulnera, et de otioso verbo reddituri sumus rationem: ille iam securus et victor te aspicit de excelso, et favet lavoranti,* nosaltres som los desdichats, que falts de tal exemple y amparo, restam subjectes á les miseries y perills de esta vida. Pero aquell Prelat sant, *securus et victor te aspicit de excelso,* desde la cadira de gloria que gosa, mira á V. S y á sa notabilíssima casa, ab ulls amorosos, y ab sa intercessio santa, *favet laboranti,* ajuda al Marques de Aytona mi se-

nyor, en les altes ocupacions de sa Excelencia, y ajudara á V. S. en les que esta esperant tota esta corona, que empleara lo Rey nostre senyor, les grans parts de V. S. en la illustre persona, del qual ab molta raho aquest Principat estima y venera, á la sanch y descendencia de aquell heroe insigne, primer ascendent de la nobilíssima casa de V. S. en Catalunya, lo gran Dapifer de Moncada, que de la illustríssima de Baviera, cerca dels anys 724, vingue á capitanejar als Christians retirats en los Pyrineus, de ahont baxá ajudat de Pipino Rey de França, y acometent al Moro en la campanya, retirantlo, se fortificá en ella, y doná felice principi á nostra conquista. De ací nax, que la prosperitat, la dicha, y augment de la insigne casa de Moncada, es interes comu de Cathalunya, la qual mira cifrat y resumit lo mes acendrat y pur de sa noblesa, en la illustríssima persona de V. S. á qui nostre Senyor guarde, y en son amor y gracia prospere.

Gerona y Janer 5 de 1622.

De V. S. Capellá y criat,

Vicent Garcia, Pbre., Rector de Vallfogona.

SERMÓ

Video vestigia virorum, mulierum
et infantium.
(DAN., *Cap. 14)*

APRES que lo Rey de Babilonia, ab consell y traça de Daniel, maná llançar una capa de cendra sobre lo paviment del temple del idol Bel, y ab son Real sagell tancá la porta, torná allá en lo altre dia, y descubrint per lo trapig y rastre, al secret per ahont los falsos sacerdots entraven de nit, á devorar y consumir les mal empleades ofertes; ple de admiració, ó ya sens ella desenganyat, digue, *Video, etc.*, veig rastres, normes, y senyals, per los quals conech que passaren per assí, homens, dones, y minyons. Aquestes mateixes paraules me ha paregut acomodar en mes alt sentit, á la confusa Babilonia de nostra hera, en lo dia del major desengany quens pot donar lo mon; quant al major Monarca que regnava en ell contemplam en aquex fúnebre aparato, rendit á la mort. Pera parlar de la qual es menester vida, y no vida com se vulla, sino vida de gracia. Aquesta alcançarem posant per intercessora á la Reyna del Angels, dient *Ave Maria, etc.*

Video vestigia virorum, mulierum,
et infantium. (DAN. *loc. citat.)*

SALOMO, aquell Rey tan sabi, que campeja, y brilla mes en son subjecte, lo saber, que la dignitat Real: en lo primer llibre de sos Cantichs, en figura de un aficionat

amant, ab aquest desusat, y extraordinari modo de dir, parla ab la Esposa: *Si ignoras te, ó pulcherrima inter mulieres, egredere, et abi post vestigia gregum tuorum.* Si es que not conexes, ó dona la mes gentil y graciosa de quantes hi ha, hix fora, y ves tras de les normes, y rastre de tos remats. Paraules son estes altíssimes, y que trascendexen al sentit literal, perque, que te que veure pera conexerse, seguir los senyals y rastres dels remats. Sens dubte aquesta bella dona es la ánima nostra, bella perque hisque de la ma del Creador, neta y pura, si per gran desgracia no fos afeada ab lo peccat. Així que, *Si ignoras, etc.*, es dir, si estás cuberta, ó ánima, del nuvol espes de aquella ignorancia, que es causa del peccat, en quant es privació de la sciencia que perfecciona á la raho; la qual á no estar obfuscada no permetria, acte tan mal, *(D. Tho. 1. 2.) Si ignoras te,* si vius á les fosques, *agrèdere*, hix fora del pecat, allunyat un poch del vici, ajudat, acompanya á la divina gracia, que mentres estigues embolicada en ta desventura no tens remey de conexerla. En lo segon libre de ánima diu Aristotil, que, *Sensibile positum supra sensum nullam facit sensationem.* Si yom abrigue com á bena als ulls una tela de pintura, no tinc remey de veure la varietat dels colors, la vivesa de les figures, la pastositat dels desnusos, lo artifici dels escorços, la bellesa dels paisos, ni les demes primors que allí ha cifrat lo art. Convé, si vull gozar tot açó, apartar lo llenç á deguda proporció.

En tant que David tingue reconcentrat en sa ánima al peccat, nol conegue; ve lo Profeta Nathan, y apartal un poch de David, y vistne á una tercera persona, ab aquella parabola del rich, y del pobre; y en lo punt conex David sa fealdat. De la matexa traça usa Salomó, *Si ignoras te, ó pulcherrima inter mulieres, egredere*, hix, hix ab la consideracio de ton miserable estat, si not conexes ánima, un temps agraciada y bella, *egredere*, hix, mira, y contempla la gloria humana, y la vanitat de tot lo quet te tan fora de tu, y tan distreta, y veuras, que *transit quasi visio nocturna*, com á fantasma desaparex; com á sombra volen sos bens, y com á somnis pas-

sen sos gusts, sos aparatos, y grandezes (*Iob.*) *Egredere*, hix home dormit, nos diga de tu que estas, *Sicut dormiens in medio mari* (*Prov.* 23.), mira la tempestat de que estas rodejat, mira la mar alterada, mira que no sols se atrevex á barcas ordinaries, mira pochs dies ha arrebatat desde'l timo que gobernava en la incontrastable Nau de Pere, al gran Pilot Paulo Quint, mira vuy rompuda y llançada al travès á la Nau mes grossa, á la mes bella de quantes sulcaven la mar del mon. Mira á Phelip Tercer senyor de tants Regnes, obehit de tantes nacions, lo qui tenia empadronades,y subjectes á son domini, tantes y tan remotes provincies, vassall de la mort, convertit en un cabas de terra. Lo pera quis texien les sedes, pera quis filavan les olandes, y sinebafes, pera quis inventaven noves mostres de brocats en Italia, pera quis pescaven les perles en la mar del Sur, pera quis cavaven les mines en Chile, ya vuy se contenta ab una púrpura funebre, ya esta reduyt y enclaustrat en una sepultura. Aquest es lo limit que Deu ha posat al mar de aquesta vida, en aquest arenal se rompen les sues ones, per mes inflades que sien, los caballs desbocats dels humans apetits, assí paran sa carrera. Assí arriben tyares, corones, capellos, mitres, gorres, y caperuces, capes de gorgaran, y de pastor, que ygualment sen entra la mort per los palaus de marbre, jaspe, y cabanyes de fanch, y rames. No valen contra ses armes lo estat ni la nobleza, la riqueza, ni la dignitat. Nos recorden de les armes de aquel gran gigantás, aquella torra de carn, lo desaforat Goliath, la fortaleza de les quals ab tan cuydado pondera la Sagrada Escriptura en lo primer llibre dels Reys (1. *Reg.* 17.), les greues forts, lo peto açerat, les cuyraces esquammades, lo almet y morrio fortisim, y la llança com una entena; y armat axí de cap á peus, nos pogue cubrir tant, que no restas descubert per al colp de la mort, y fona de David, moguda y bracejada, de la poderosa virtut de Deu, que te sa fona ab que tira y llença calamitats, malalties, ansies, dolors, y morts, y les emboca dretes y certes per les cases Reals, fins á les mes retretes alcoves dels Princeps; no la detenen cancells,

passa no sols les vidrieres y finestres encerades, pero les portes mes guarnides, y forrades de llaunes; no li impedex la guarda la entrada, no lay defenen los archers, no lay regateja lo qui esta á la porta, que á pesar de quantes prevencions hi ha, tot ho cala, y penetra. Y gosare dir, que te mes pla lo camí, mes oberta la porta, en les cases dels Reys, y Princeps, la mort. Proveu ab David, *Ego dixi dij estis et filij excelsi omnes, vos autem sicut homines moriemini, et sicut unus de Principibus cadetis (Psal. 81.).* Yo, diu lo Real Propheta, quan pose los ulls en les riqueses, en lo fausto y autoritat, y en lo regalo dels princeps del mon, quant veig de la manera ques tracten ys servexen, quant los mire tan estimats y temuts de la altre gent, dich entre mi: *Dij estis vos*, vosaltres alguns Deus inmortals deveu ser, no es possible que hajen de morir estos homens, ó almanco que ells hi pensen. Pero quant entro mes adintre, y corrent la cortina de la pompa exterior, considero sa condicio, y naturaleza, ses flaqueses y miseries; y que aras quexen del cap, ara del cor, ara de la cama, que gemeguen y suspiren com yo, mude de parer y dich: *Vos autem sicut homines moriemini*, en fi que vosaltres sou homens, ni mes ni manco quels altres, fets del mateix pilot de fanch que los demés, y com á tals haveu de morir forçosament, y caureu, y sereu posats devall terra, *Sicut unus de Principibus*, com un dels Princeps. Estraña manera de dir, com si los Princeps fossen mes mortals que los altres homens. Si per cert, axo vol dir lo Propheta, y diu molt gran veritat, perque los Princeps y senyors del mon, son de si mes delicats, y per la major part mes desordenats y mes amichs de fer á sa voluntat. Son mes mal sufrits, ni tenen quils vaja á la ma: y axí mes facilment se enmalalteixen, y ab mes dificultat curen; que ni encara los Metges, en la que toca á sa salut los gosen dir la veritat; estan mes subjectes á la que toca á sa salut los gosen dir la veritat; estan mes subjectes á cuydados, y enuig, que son una llima sorda quels acaba la vida. Pux *sicut unus de Principibus cadetis*, miren com te la mort mes facil la entrada en les cases dels Princeps.

En conformitat de tot aço llo matex Propheta en lo Psalm 104, referint la plaga de les ranes de Egypte, advertex que entraren en los retrets, y mes guardats aposentos Reals, *Et dedit terra eorum ranas in penetralibus Regum ipsorum* (*Psalm* 104.). Sobre exi aquella terra de ranas; y ahon si pensen? en les bases, en los rechs? no per cert, *In penetralibus Regum ipsorum*, en los llochs mes reservats pera regalo y custodia de les persones Reals, alli ahont abans no tenia entrada un mosquit, bullí de ranes. Que no están segurs los Reys en sos retrets, de la trayció de la mort. Nols apar que la mort es traydora? No seria traydor aquell qui digues: muyra el Rey yl matas? Pux veis ací que la mort quant tots deyen visca Phelip, quant se multiplicaven plegaries per sa salut, hix ab son arch y fieches la inexorable, y diu, muyra Phelip, muyral Rey, que per mes Rey que sia ha de entrar, quant aço en lo compte del mes descalç, y pobre.

Ben provat tinch que la mort es traydora, pux se atrevex á ferir ab mortal flecha al cor del Rey. Provare axi mateix com porta arch y fleches, la mort. Digau lo Real Profeta en lo Psalm. 7. *Glaudium suum vibravit, arcum suum tetendit et paravit illum, et in eô paravi vasa mortis, sagittas suas ardentibus effecit.* Te lo Senyor armes pera ferir y matar, pera de prop espasa, pera de lluny arch. Espasa per als vells que estan vehins á la mort, arch pera alcansar als jovens qui pensen estarne lluny. *Sagittas suas ardentibus effecit* (*Genebrart.*) lès sagetes feu, diu Genebrardo, *ardentibus*, pera enderrocar ab elles als quis abrasen en lo foch de ses passions, *ardentibus*, per als qui la sanch los bull en les venes, per als qui tenen força en los braços, y lleugeresa en les cames. *Sagittas suas ardentibus effecit.* Que no li ve de dou á la mort, matar als jovens, ans be lo primer colp que feu en lo mon, fonch en Abel (*Genes 4.*), que era lo mes jove de quants vivien. Home que tals coses escoltes, *Egredere*, hix de ton error, desperta de aquex lethargo, y mira á la mort que ab una de ses fleches ha rendit al mes gran Monarca del mon, en lo mes florit de sa edat, *Si ignoras te, ô pulcherrima inter mulieres.* Si estas

lluny de conexerte, ó Gerona, Ciutat de les mes belles y agraciades de España, que ab tu vull parlar junta, pux te veig junta dins aquest sagrat temple, congregada ab tan amoros afecte, pera celebrar les honres de toη bon Rey. *Si ignoras te, ó pulcherrima*, si lo ser tan bella, si les comoditats y regalos de que gosas te tenen desconeguda, *Egredere Pulcherrima.* Bellísima per lo magnifich temple de que estas coronada, temple tan rich y magestos, que en ell per maravella rara en los Officis del altar sos ministres porten entre peus llaunes de or purissim, agathes, rubins, zafirs, balaxes, amatistes, cernerines, y altres pedras de valor inestimable; temple en lo qual la plata se tracta, y fa lo que en altres parts la fusta, les pedras y argamassa. *Pulcherrima.* Gerona bellísima y rica, per lo cos de ton Prelat y Bisbe Narcis, que mil y tres cents anys ha que guardes sancer y incorrupte, en fe de sa santedat testificada ab tan gran numero de miracles, entrels quals es per tot lo mon celebre lo de les mosques, que en temps del Rey en Pere, exint del sepulchre del Sant, feren tal estrago en lo exercit Frances, que les mosques parexien soldats, y los soldats semblaven mosques. *Pulcherrima* per lø gran numero de Monastirs de religions varies, ahont Deu nostre Senyor es continuament alabat y servit. *Pulcherrima*, bellísima per la sumptuositat de tos edificis, capacitat de tes places, per la recrecio de tes exides, per la benignitat de ton clima, per la fertilitat de tos contorns, per la frescura de les aygues de tos dos rius, Ter y Oñar, que satisfets de averte vista, y passejat lo un dells per dins de tes muralles, sen van contents á morir al mar de alli á poques llegues. *Pulcherrima inter mulieres*, extremadíssima entre les demes Ciutats de España, Gerona, *Egredere* hix del engany en que estas, *et abi post vestigia gregum tuorum*, ves tras de aquestes normes, seguex aquexos senyals, *gregum tuorum*, dels ramats numerosos dels humans apetits, y veuras en que paren.

Lo curios caçador va seguint al rastre de la caça, mes que mes en temps de neu, y guiat ab aquells senyals, arriba

á la cova ahont se reculli lo animal. *Abi post vestigia gregum tuorum*, ves seguint les normes de quant trapijaren la neu de la gloria mundana, y veuras que al fi van á parar en la cova de la sepultura, no havent dexat sino los senyals de que passaren per esta felicitat vana y fonedora. Digues ab Daniel en esta ocasio, *Video vestigia virorum, mulierum, et infantium*, no veig altre cosa sino sols senyals, de aquells que atronaren lo mon ab sos tabals, dels que feren tremolar la terra ab ses trompetes, dels que subjugaren lo univers á son domini: Imperis, regnes, monarquies, riquezes, linatges, honres, estats, senyories, tot está subjecte á la volubilitat de la fortuna, á sos alts, y baxos, y vaivens, á sos desordens y desconcerts; de tots al fi non resta sino quant molt, *vestigia*, un rastre, una memoria, en pedres, ó en scriptures. Proposa lo Ecclesiastich aquella general sentencia, *Vanitas vanitatum, et omnia vanitas*, totes les coses son tan vanes ques componen y formen de la matexa vanitat. Prova aço Salomo entre altres rahons, ó exemples, ab aquest, *Generatio præterit generatio advenit, terra autem in æternum stat.* Passa un sigle, seguexsen altre, uns moren, naxen altres. Bes seguex donchs, que tot se acaba, sola aquella ultima part de la raho, *Terra autem in æternum stat*, apar que contradiu á la primera, y al intent de Salomó en aquell capitol, perque si preten provar que tot se acaba, no ve á proposit dir que la terra permanex per sempre. Pero S. Hierony, per confirmacio ho llig del principal intent *Generatio præterit generatio advenit*, una generació se acaba, altra arriba pera morir tambe: ó que copia numerosa de morts; pux pera tants morts, raho es quey haja una sepultura comuna, ahont se sepulten y recullen; pux esta diu sant Hierony, es la terra, *Terra autem in æternum stat, ut sepulchrum omnium viventium*, la terra es un sepulchre general de totes les coses: acis cobre la gracia, acis soterra la edat verda y florida, aci lo bon donayre, aci la vivesa del color, aci quant hi ha delitos y agradable. *Sepulchrum omnium viventium*, ella es sepulchre de les flors y roses, de les fulles dels arbres; aqui en confusio y desconcert estan mes-

clats richs y pobres, per mes que algun espay de temps los dividesquen, tombes, riques de marbre, y porfiro, que perço digue Iob tal vegada, *In congerie mortuorum* (*Iob 21.*) que al fi tot ve á mesclarse en aquest gran sepulchre de la terra. Ella quant tot nos faltá, quant nos depedex la naturaleza, quant lo cel nos nega ses influencies, quant lo pare y la mare no poden sufrir lo horror del fill, que era los ulls en quis miraban, quant la muller se tapa lo nas prop lo marit en quis regalava, quant á cap y apeus los trauhen y despedeixen de casa, *Terra in eternum stat*, á les hores la terra los reb en ses entranyes, dissimula, y encobre nostres ascos, y putrefacció, y quant es de sa part, en tot quant pot ajuda á perpetuarnos y mantenir sobre sa faz y superficie nostres memories, los epitafis dels homens famosos que son los ultims vestigis que dexen en esta vida, que aço matex digué Plini parlant de aquest element, *Etiam monumenta, ac titulos gerens nomenq; prorogans nostrum, et memoriam extendens contra brevitateñ sui.* (*Lib. 2 cap. 36.*) Axi que á mes durar, en la terra está lo ultim esforç de nostra permanencia, y duració; en los vestigis, en los senyals que dexam sobre ella.

Ó miserable extrem de la miseria humana, que estiga vinculat lo remey contra la curtedat de nostra vida, en una cosa tan curta? lo reparo de nostra mudança en element tan mudable? Que de mudances que patex la terra, ya ayudantli los homens aplanant montanyes, reblint valls, sercant minerals, descarnant pedreres, cremantla y martyrizantla, pera tornarla fertil, ya cavantho (*sic*) les vingudes de rius, que solen arrasar les campanyes de arbres, y aplanar pobles sancers, ya per causa del foch qué encen en los minerals de çofre, que per diferents boques y volcans despedex fum, centelles, y pedres tosques, que son com uns sospirs, com unes basques que patex la terra, que aço apart que volgue dir lo Apostol, *Omnis creatura ingemiscit et parturit* (*Ad Rom. 8.*). Totes les criatures suspiren y passen dolor com de part, y en particular la terra, en la qual tot muda de forma y figura, de manera que no trobam en ella sino *vestigia*, un rastre del

que fonch en temps passat. Anem á les ciutats rodejades un temps de muralles fortíssimes, en les quals pretengueren eternizarse sos fundadors, que ciutat hi ha hagut mes famosa en multitut de gent, que Ninive? en armes que Carthago, en Lleys que Lacedemonia? en lletres que Athenas? en pyramides que Memphis? Pux de tot aquest resplandor de armes, y lletres, non han restat sino *vestigia*, en tal forma, que de tots aquells edificis tan richs y magestosos, nos descobren ya sino unes ruynes tan ruynes, que ahon se aposentaren Reys famosos se aposenten solament rats penats, y cucules. Pux si passam avant y miram los imperis que parexen mes durables (que al fi son grans les forçes dels Reys, com ho defini Zorobabel devant del Rey Dario) dels mes florits, non han restat sino *vestigia*, uns senyals quen descubrim en les histories quen fan mencio. Quant durá la famosa monarchia dels Assirios? mil y cinch cents anys, que passaren com un día, fins que vingueren los Medos yls venceren. Quant durá lo imperi dels Medos? dos cents anys, fins que vingueren los Perses yls desbarataren. Quant durá lo domini dels Perses, ques feren senyors de tota la Asia, y gran part de la Europa? Abans de tres cents anys tingue fi tota sa puxança. Los Atenienses floriren en lletres y armes, sols setanta y dos anys, y tantost foren destruyts per los de Lacedemonia. Los de Lacedemonia guanyaren al Peloponesso, y gran part de la Grecia, pero tantost vingueren los Thebans yls feren apear de la gloria que posseyen. Un temps flori Lydia, altre flori Creta, pero de uns y altres non ha restat ya sino *vestigia*, senyals y memories. Y si en algun regne havia de posar la fortuna clau á la sua roda, era en lo de Israel, per ser regne de Deu, ahont particularment tingue sa habitació y estada; pero en aquest cas, lo feu igual als demes. Tenien los de Hierusalem tan alta opinio de la grandeza y sumptuositat de son temple, quels parexia que no gozaria Deu desampararlos, per mes ocasions que li donassen, y axi deyen: *Templum Domini, Templum Domini, Templum Domini est (Hier. 7.).* No basta que sia casa del Senyor, pera que cregam que ha

de durar y permanexer á pesar del temps. Pujassen Hieremies al pulpit, y diulos de part de Deu, mirau queus enganya vostre pensament. Pensau que encara que fora major la riqueza de ma casa, la havia yo de sufrir, tenintla vosaltres convertida èn cova de lladres? *Ite ad locum meum in Sylo ubi habitavit nomen meum á principio, et videte quæ fecerim ei propter malitiam populi mei Israel.* Mirau qual esta Sylo, ahont tingui ma habitacio antiga, y escarmentau en son miserable fi. Era Sylo, una ciutat del tribu de Benjamin, ahont estigúe la arca del Senyor, casi tres cents anys; demanera que tot lo que es devall del Sol, fins á la matexa casa del Senyor, si sos ministres se desconexen, se acaba, fins á no restarne sino, *vestigia*, rastres del que fonch un temps.

Pux si tot lo que es mon se acaba, ys pert, si les muralles de dos canes en cayre, si les pedres dures no duren, que molt quel home fragil, compost de materia tan corruptible, se resolgue en cendra? Esforçemho mes, que dich pedres? que dich muralles? que dich ciutats? que dich regnes? que dich imperis? que dich mon? si al mateix Deu per haverse fet home, lo medim ab temps llimitat y curt, si li contam y summam los dies dins la ungla; nat de un dia, circuncidat als 8, presentat als 40 dies, perdut als 12 anys, batejat als 20, mort als 33. Si de tot quant obrá Deu, en quant home, en lo mon, non han restat sino vestigis, no es frenesí gran dels homens, ques somien inmortals? Que pensen que son los sacraments instituyts en la Iglesia santa, sino uns senyals del amor quens tingue lo Fill de Deu? Que pensen que son les dignitats Ecclesiastiques, y lo Sacerdoci sant? *vestigia*, uns senyals de nostra redempcio. Que pensen que son les sacerdotals vestidures, los pontificals ornaments, y les matexes ares y altars? *vestigia*, un rastre, un senyal de les cordes, dels açots, de la púrpura, de la Creu, de la mortalla y sepulchre de Christo Senyor nostre.

Pux si al primogenit y hereu de la gloria, si al cap dels predestinats se li concedex una vida tan curta. Si al que te vida mes propriament que algun altre vivent, que no se li

determina ni dependex de altra causa, perque son ser es son entendre, y per consegüent son viure. Si aquell en qui totes les coses son vida, perque en sa virtut se conservan totes, fet home se li acaba ab brevedat la vida, si della dexa solament, *vestigia*. Que molt si en esta funeral pompa, si en aquest fúnebre apparato, que molt si en aquexos blasons, memories de ses proeses, nos dexa lo Rey de la terra, uns senyals de sa gloria passada. Pero que dich gloria passada? pux en exos matexos senyals se descobre, que no se li es acabada sa gloria, sino convertida la que era vana y transitoria, en immortal y soberana; cambiada la corona temporal en eterna. Que major senyal pera creure que nostron bon Rey regna ya en la gloria, que aquella religio y pietat, aquella santedat tan admirable, que no dich en Rey tan gran, pero en un home particular podia causar maravella. Lo creures de Phelip Tercer com se creu, que en sa vida pecá mortalment; y ab no haverhi en lo mon secret per als descuyts de un Rey, no naverse oyt ni vist dell jamay paraula ni obra descomposta, en un home ordinari fora cosa rara. Apenes li paregue á Iuvenal quey havie en lo mon set homens bons. *(Iuven. sat. 13.)*

Rari quippe boni numero vix sunt totidem quot
Thebarum portæ, vel ditis ostia Nili.

Thebes la de Beocia, patria de Hercules, tenia set portes, y altes tantes boques lo riu Nilo; pux apenes, diu Iuvenal, son altres tant los homens bons. Y en altra part.

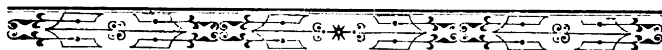
Egregium sanctumq; virum cum cerno bimembre
Hoc monstrum puto et miranti iam sub aratro
Piscibus inceventis et fœtæ comparo mulæ.

Trobar un home bo, cas raro, monstruosa cosa, tant com qui descubris ab la rella pexos en lo solch, y com veure una mula prenyada. Y si un ordinari home bo, es cosa rara, que será un Rey tan bo; tanta grandeza, tanta potencia, agermanada y avenguda ab tanta santedat. Digamli prodigi. *Prodigium factus sum multis (Psal. 70.),* digue lo Rey y Propheta sant. Com en compte de un prodigi me te lo mon. Y ab

raho per cert, perque un Rey ab sceptre en la ma, y corona en lo cap, y tant humil, y tant sant, prodigi. Un Rey que podent venjarse de sos enemichs, no sols no ho fa, pero abans los honra y fa merces, prodigi. Un Rey que banyava ab llagrymes lo llit, portava cilici, feya penitencia, se llevava á cantar Psalms á la mitja nit, be pot dir, *Prodigium factum sum multis.* A bon Rey y senyor nostre Phelip, á bon Rey, beus podem comptar tambe per maravellos prodigi de nostra edat. Pensaments que pódien estendres per tan ampla monarquia, y tan retirats y ençesos en amor de Deu prodigi. Llengua de la qual estaven pendents les orelles de tants Princeps, esperant ordens y manaments, tan concertada y medida, prodigi. Ulls que sobre tot quant miraven tenien domini, y tan modests y composts, ...

. . . .

POESIES SERIES

DEL

DR. FRANCESCH VICENS GARCIA,

RECTOR DE VALLFOGONA

A la expressiva senzillesa de la llengua catalana.

Gaste qui de las flors de poesía
Toyas vol consagrar als ulls que adora,
Del rich aljófar que plora la aurora,
Quan li convinga dir, que's fa de dia.
Si d'abril parla, pinta la alegría
Ab que desplega sas catifas Flora,
Ó á Filomena, mentres cantant plora,
De ram en ram, la llengua que tenia.
Á qui's diu Isabel, dígali Isbella;
Sol y estelas als ulls; als llabis grana:
Llochs comuns de las musas de Castella;
Que jo, peraque sápia Tecla ó Joana
Que estich perdut per tot quant veig en ella,
Prou tinch de la llanesa catalana.

DESENGANYAT DE LAS VANITATS MUNDANAS

lo autor se retira á la soledat.

Puix, soledat apacible,
Estich fet un rossinyol,
Me regositjo en tos brassos,
Te vull cantar mil amors.
Escapat de la oradura,
En ton sagrat fentme fort,
Me rich del que avans plorava
Y 'm burlo de tot lo mòn.
¡Jesús! qué bellaquerías
He deixat y qué borbolls,
Qué laberintos de Creta,
Qué pesadas confusions!
Engalanat com un pavo,
Dava mès voltas que un torn,
Trahentme los ulls de quici,
Mirant reixas y balcons.
Per una ninfa de ayguera
Y sos fingits arrebols,
Era mártir del diable,
Y de ma vida la mort.
Anava per sa conquista
Diligent y cuydadós,
Com si fos la terra santa,
Y jo Grife de Bullon.
Y aprés d' haver ben remat
En la galera d'amor,
Trobava mès grans cuydados,
Poca honra y mòlt dolor.

Embarassantme ab nous llassos,
Entrava en mil pretencions
D' oficis, cárrechs honrosos,
Y ser privat de senyors.
Podeu créurer que vivia
Fet un botxí de mon cos;
Queixavam' de ma ventura
De mas malas eleccions.
Veya patents mil agravis
Ab mon enteniment poch;
Que ja los cárrechs se donan
A pes de mòlt gran tresor.
Comensí á seguir la usansa,
Y á un home podérós
Procurí de arrimarme,
Com sol fer la parra al olm.
Déyali que eran grandesas
Sos desatinos y jochs;
Y sas majors tonterías
Agudíssimas rahons.
Lo blanch deya que era negre,
Y feya transformacions
Mes que tè Ovidi inventadas,
Mogut de pura ambició.
Confesso que de gentil
Ocupava un honrat lloch,
Perque adorava la estátua
De Nabucodonosor.
Esperansas mal cumplidas
Pagaren serveys tan bons,
Alimentantme de l' ayre,
Com si fos camaleon.
¡Oh! be n' haja qui t' parí,
Soledat ditxosa en tot;
Defensa no coneguda,
Segur y regalát port.

Fortalesa inexpugnable
Contra las persecucions;
Blanch ahont tiran los sabis,
Y á fe que t' acertan pochs.
Confesso que t' acertí,
Que's venturosa ma sort,
Y que descanso ab bonansa
De las borrascas del mòn.
Quan la aurora blanca il·lustra
Lo cel ab sòn blanch y roig,
Y las tenebras desterra
Lo pur y matiner sol,
Entran los raigs per las portas
Y ab lo resplandent color
Me fan llum pera què'm vesta,
Deixant los calents llansols.
La desvetllada oraneta,
Ab repetidas cansons,
Me canta sense cansarse
De Teréo 'l cas atrós.
La pintada carderola,
Puig te llengua, conta tot
Lo que dibuixa sens ella
En lo brodat mocador.
La calandria xarradora
Regositja al dia nou,
La cugullada ab montera
Lo festeja ab cants y vols.
La perdiueta escotxeja,
Y l' francolí saborós
Me diu que culla peretas,
Tancant ulls y obrint lo coll.
La poch logrera guatlleta
Vuyt per vuyt baratar vol,
Y la tortoleta viuda
Plora sos passats amors.

Canta lo passarell pardo,
Y lo groguét verderol,
Y lo cruxidell feréstech
Va disparant com un tró.
Ab esta música 'm vesto,
Y en continent veig las flors
Platejadas del aljófar
Que causa aurora ab sòn plor.
Considero la abelleta
Que va xupant las millors,
Pera donarme quan vulla
La mel, cera y panal dòls.
Prench exêmple en la formiga,
Y alabant sa prevenció
Miro per mas grangerias,
Qu'es de sábis consell bó.
Casso després, á vegadas,
Ab vesch los simples moxons;
Las perdius ab gos de mostra,
Y ab perdiu lo perdigot.
Ab llassos y ab escopeta
Los grassets y bobets torts,
Que cantant entre las vinyas
Me están avisant ahont sòn.
Per las matas y garrigas
Lo cunillet saltador,
La llebra en sòn llit de grama
Tant tímida quant velós.
Quan estas cosas me cansan,
En lo mitj de la calor,
M' assento devall un arbre
Que 'm serveix de girasol.
Váigmen á la tarde, á voltas,
Al fértil riu caudalós
A pescar ab canya, ploma,
Filat, cordas y bertrols.

Pesco barbs que semblan plata,
Lo un xich, l'altre mès grós,
La truyta llisa y pintada,
La madrilla plena d'ous.
Y ab sos forats la llamprea,
Sens espina y sense os;
Las anguilas, que se esmunyen
Com solen las ocasions.
Tórnomen al vespre á casa,
Hont sopo sens avalot,
En lo estiu al ras y fresca,
En lo ivern propet al foch.
Váigmen al llit quan m' agrada,
Y al cant dels grills saltadors
Dona 'l contrapunt bonico
Lo enamorat rossinyol.
Ab la llanesa senzilla
Passo la nit sens rumor,
Y lo sossegat silenci
Me guarda la dolsa són.
¡Oh que vida regalada!
¡Oh que sò estat venturós!
Prego á Dèu que ma desditxa
No 'm trague may d' aquest lloch.
No m' persuadescan los nats
Ab sofísticas rahons
Que represente altra volta
En la comedia del mòn.
Ja acabí mon personatje;
Y puix despullat me trob',
Isca á fer lo ximple un altre,
Que á fe que jo l' he fet prou.
La mès alta sabiesa
Aprench en ton faristol,
Soledat, puix ja ton llibre
M' ofereix cel, terra y sol.

Saludables propósits del autor.

Flaca parcialitat de ma ventura,
d' enemichs poderosos rodejada;
¿hont va aqueixa esperansa mal fundada,
per gloria incerta y pena tan segura?
¿Qué vana presumpció, que desventura
te anima á la conquista senyalada
del gust mortal, essent tan desditxada
que para en miserable sepultura?
Si de la humana sort mès poderosa
á la mès debil, ab igual tristesa
veus queixarse á tothom de la fortuna:
Muda l'intent, camina valerosa
á conquistar la perfecció y bellesa
de qui porta entre peus al sol y lluna.

La purisssima Concepció de María
proclamada per les campanes de Cervera.

Quan Cervera les festes de María
ab metalls sonorosos publicava,
lo poderós Timbau, ayre 's donava
y per lo bras mès débil se regia.
La tremolosa llengua rebatía,
(tant que la excelsa torre tremolava),
y en sòn dur idioma pronunciava:
tot pur, tot pur es en la Verge pia,
Puix si ab tantes y tantes batallades,
la pura Concepció celebra y canta
de la divina, celestial Primpcesa,
¿Qué entranyes hi haurá tant obstinades
que negar gosen en la Verge Santa
lo que lo major bronze ja confessa?

Sic transeant gloriæ hujus mundi.

A don Pere Franquesa, ex-Secretari de Felip segon.

En les faldes del somni descansava,
los membres fatigats del penós dia;
quan la profunda y vana fantasía
tresor de inmens valor me presentava.
Dos mil títols la fama 'm publicava,
ab un ceptre real me sostenia,
y á la enemiga enveja no temia,
ans me temia á mi qui m' envejava.
Assenyalat mon pit ab creu vermella,
dos mil se 'n feya l' mòn, vehent la quimera
de ma noblesa apócrifa realsada.
Despertám, en assó, la dura anella
que al coll tenia; y fuí com avans era;
Mossen Pere Franquesa de Igualada

Al Duch de Monteleon en sa convalescencia.

No tant sòn curs Apolo apressurava
seguint la bella Dafne quan fugia,
com per Tesalia, gran senyor, corria
cercant remey á vostra pena brava.
Las deeses y les ninfes enviava,
per lo que la gran mare brota y cria;
qual lo díctamo y ápit li cullia
qual precioses conserves li donava.
Qual d'elles acudia als sacrificis,
espargits los cabells, y ab flama encesa
implorava del cel vostre reparo:
Pero, ¿que mòlt que os sian tant propicis,
si un raig perdia Apolo de noblesa,
y les deeses y ninfes son amparo?

Apolo y les Muses.

Plantant llorérs junt á les cristallines
linfes, que foren del Pegás unglades,
estavan una de estes matinades
les muses, fetes unes clavellines.
Véules Apolo, y com ja les divines
colors de aquelles cares delicades
mostrassen clarament quant fatigades
restavan de plantar les pobres nines:
Volgué 'ls dar entenent que se ofenia
de trobarles á totes tant distretes
dels oficis tocants á ses persones.
Y per disculpa li digué Talía:
Ja son tants los que avuy fan de poetes,
que n's faltarán llorers per les corones.

Diversitat de brams.

Brama ocupada de rabioses penes
del fort lleó la natural feresa,
quan lo astut cassador ab sa destresa
lligát lo deixa ab trampes y cadenes.
Brama ab mil boques de bromera plenes
en senyal de sa fam y sa bravesa
lo mar, que aprés que's menja la riquesa,
escup la nau com ós en les arenes.
Brama lo cel, si ab cualitats contraries
los elements en ses regions se alteran,
ab que l'ayre condensan y lo inflaman:
Braman les infernals y temeraries
furies, que l' fi de sòn dolor no esperan:
peró mès propiament los ases braman.

Sonet set vegades acrostich.

(Aquesta enginyosa composiciò estava espargida per una figura de torre ab tal art, que permetia llegirshi en totes direccions lo nom de Teresa de Jesús.)

JESUCRIST

Tan Ta Temor, Teresa, Tan Ta pena,
Entre Exc Essi v Esglori Es y alEgries!
Repa Ray miRa que agRa via R pod Ries
Esta Es pEransa dE mallum sE r Ena.
Sos Sega, eSpo Sa ca Sta, y asSerena
Aqueix A pen A, que hAn bA st At les mies
Dar Dura Dor Descans De infinits Dies
En les Etern Es sa lEs, per E str Ena.

TERESA

Ja la Jntr Jcada J fosca nJt in Jca
En bE llEsa dE gloria vEig sE 'm muda.
Sou Sen S dubte, Senyor, Sol de TereSa,
Vostra * Va ab Vn claV se Vi Vifica,
* escla
Segura, eSpo S, que Sou voS en Sa ajuda
Torr E, glo Ria, d Escan S y fort Alesa.

Explicació del sonet anterior.

Que es torre 'l nom del Senyor,
diu un profeta sagrat.
y est laberinto intrincat
es una torre, lector.
En la qual, si pujarás,
devallant á plom la vista,
per obliqua y recta llista
de qui es Teresa veurás.
Que en éxtasis elevada,
y de salvarse duptosa,
per via miraculosa
de Christo es aconsolada.
No't receles de pujar,
pus qui devallar ne vol
escala de caragol,
y dreta la pot trobar.
Empero si acás te canses
dintre de la torre mira,
trobarás una cadira
en que, si't cansas, descanses.
Perque al que no fuig lo cos,
de emplearse en esta empresa,
es torre de fortalesa,
y cadira de repós

Poesia llegida en les festes celebrades en Barcelona ab motiu de la beatificació de Santa Teresa de Jesús, l'any 1614.

A la sombra del honor
se adormí la musa mia,
mes ja ab sôn alegre día
la desperta 'l pur amor,
y si li dona favor
la celestial donzella,
que ab la diadema bella
de nova llum resplandeix,
revestirse-ha del mateix
esperit, que obrava en ella.
Y ab gracia tan singular,
retocada sa humil vena,
aquella amorosa pena
se atrevirá á interpretar,
ab que subjecta al manar
de sôn confessor Teresa,
quan ab celestial bellesa
son espós li apareixia,
ab figues li responia,
tenint de qui era certesa.
Diríali: Espós amat,
¿perque desta pecadora,
que vostra bellesa adora,
permeteu ser menyspreat?
Basta, Jesús mèu sagrat,
lo que per mi haveu sentit,
tingut en poch, y escupit
en vostra amarga Passió,
sens que ab tan nova invenció,
vullau ser ara escarnit.

Sol ser lo desdeny esquiu
ayre, que'l amor desfá:
mes per vos la d'esta ma
es amorós incentiu.
Ay, Espós mèu! bè advertiu
la pura fé, que us empeny,
y que no causa l' desdeny
aquesta burla pesada;
sino que de enamorada
per vos he perdut lo seny.

Si ja no es que lo sagrat
ministre confessor mèu,
tenint les vices de Dèu,
vostre amor haje mirat.
Y veyentvos tan empleat
en aquesta esclava humil
ab trassa y modo sutil
lo excés de eix amor castiga
ab esta burlosa figa,
y ab esta apariencia vil.

Y si'm consentiu votar
en cosa tan soberana
d'esta acció que se'm mana,
diré lo que me n' apar.
Sens dupte significar
no's pot per millor camí
lo poch, Senyor, que acertí
al blanch que tocar esper:
pus figa he vingut á fer
apres que tant hi tirí.

Pero, segons lo que son
profundos vostres designes,
les mans aguart que benignes
vostra Magestat me don.
La carn, lo infern, y lo mon
á les hores ab un tir

atronats vindrán á dir,
quan vejen tal estranyesa:
que ab la femenil flaquesa
voleu sos mónstruos rendir.
Si algun Serafí tê zels
de mon apurat amor,
y ab est senyal exterior
assegurau sos recels:
mirau, Criador dels cels,
que ab la gracia que rebí,
quan mon cor humil sentí
vostre favor singular,
puch competir en amar
ab qualsevol Serafí.
Al enemich envejós
dona est fruyt ma penitencia,
mes, com es fruyt de obediencia
plat vos ne gos fer á Vos.
Per mes que verí rabiós
del cor al dragó li salta,
y ab que ja es sa antiga falta
voler ab Vos competir:
figues no voldrá cullir
ab persona que es tan alta.
Ja mon cor de carts y ortigues
la antiga sahó ha mudat,
y ab la vostra sanch regat
ha produhit estes figues,
y de abundoses espigues
molt prest cubert ha de ser,
tant, que será menester,
per aplegar copia tanta,
que en la vostra Iglesia santa
se edifique un nou graner.
Y la cullita, ajustada
en estancia tan ditxosa,

la vostra mare amorosa
de dany la tindrá guardada.
Que reparada y tornada
á sa blancura perfeta,
restará segura y neta
y lo grá de corchs no ofés
sempre hi cabrá mès y mès
tant quant será mès estreta.
  Axí ab mil suaus dolors
lo cor de Teresa estava
entre un golf de pena brava,
y'l port de extremats favors:
Quan dels virginals amors,
pagat lo Espós soberá,
ses ansies assegurá,
dihentli: que 'l mòn veuria
que los favors, que rebia,
eran favors de sa ma.

Poesia presentada al certamen celebrat en Girona á 2 d'agost de 1610, ab motiu de les festes per la beatificació de Sant Ignasi de Loyola.

Tenint l'ánima en Manresa
tan devota y recullida,
sens sentits ab gran firmesa,
consumit sense flaquesa,
es mort Ignasi y tè vida.

GLOSA.

  A que'ns admirem incita
la privansa que tè ab Deu
nostra sagrat Jesuita,
puix que ni Moyses li feu,
ni Pau tan llarga visita:
Vehent lo mòn tal extranyesa,

diu que la naturalesa
en est cas no hi tè que fer,
y que assó no ha pogut ser
tenint l'ánima en Manresa.
Y contémplant que ella sola
aquest gran favor mereix,
y quant remontada vola,
una gran lloa infereix
del ánima de Loyola.
Que si es axí favorida
qualsevol, segons la mida
del devot reculliment,
may n'hi hagut entre la gent
tan devota y recullida.
Si un alta torre tingués
facultat de caminar,
si olorás, ois y vegés,
no es possible que durar
en sa firmesa pogués.
Dels sensibles la vaguesa
á enderrocarse ab prestesa
sens dupte la obligaria,
bè donchs Ignasi estaria
sens sentits ab gran firmesa.
Los que axí'l veuhen estar
dònan al discurs mil voltes,
y ab rahó poden dubtar,
sobre si han de dirli absoltes,
ó han de aportarli menjar.
Está la flama ab vivesa
quan del cós hont es encesa
tot l'humor consumit há,
y Ignasi (l' humor mundá
consumit) sense flaquesa.
Dos contraris inhumans
lo mès fragil, lo mès fort,

lo flach y de forses grans,
en fí la vida y la mort
assí's dònan de les mans:
Quan tenen l'anima unida
al bè á que Dèu la convida,
y estant sota'l mortal vel
per lo mòn y per lo cel
es mort Ignasi y tè vida.

A les angusties de Sant Joseph

ans de que li fòs revelat lo misteri de la Encarnació del Fill de Dèu.

Un nú macis, entre humana
de cedro y divina fusta,
fa que Joseph se disgusta;
puix no hi pren aixa ni plana:
treballa, mes no de gana;
deixarho tot determina;
pero quan pren la barrina,
perque no hi pren, pren la serra;
y l'Angel li diu: *No-S-erra,*
Joseph, fusta tan divina.

A unes alegries momentánees.

No es menester que digau,
de qui sou mes alegries
que bè's coneix que sou mies
ab lo poch temps que durau.

Ditxes, glories y alegries,
¿perqué os queixau de ma sort,
si vosaltres me haveu mort
en lo millor de mons dies?

en fi, sou ventures mies
que entre desditxes penau;
la causa reverenciau,
per qui viviu y moriu:
solament lo que sentiu
no es menester que digau.

Saber sufrir es cordura,
quan amor no dòna lloch
á que s' mitigue lo foch
ó á que ajude la ventura:
emperó lo amor procura
quant pot, ab majors porfies,
agotar ventures mies;
tant que, vista ma fatiga,
no hi ha algú, que no diga,
de qui sou mes alegries.

La ventura que no alcansa
lo fi de sa possessió,
no es ventura, ni es rahó;
sino engany de la esperansa.
efectes de esta mudansa
han de ser mes alegries:
patiu en soberanies
y entre penes desiguals
viviu y moriu lleals,
que bé's coneix que sou mies.

Es ma ditxa tan escassa
que sols ha sabut sentir
lo que es viurer y morir;
efectes del mar que passa:
al amor que penes trassa,
debeu lo que procurau:
ventures que atormentau;
y encara que sou desditxes,
solament pareixeu ditxes
ab lo poch temps que durau.

A la omnipotencia, justicia y misericordia de Déu infinit.

GLOSA Á LA SEQUENCIA DE LA MISA DE DIFUNTS.

La vorás activitat
del foch ab tronant cruxit,
al mòn caduch y fallit
deixará tot abrassat:
ab justa severitat
dies iræ, dies illa
solvet sæclum in favilla,
estragos fent en la llum
del mon lo calor y fum,
teste David cum Sibilla.

Tremolór fa lo pensar
en los incendis del mòn,
los quals si los senyals son
que tant nos fan tremolar;
¿que discurs podrá alcansar,
quantus tremor est futurus
quando Judex est venturus;
tan potent per indignát,
tan sabi, per remirát,
cuncta strictè discussurus?

Mudada en groch element
de tot l'ayre la alta esfera;
lo mar bramant ab bromera,
lo cor de tots ab torment:
quan sonará la tremend'
tuba mirum spargens sonum
per sepulchra regionum;
á papas, reys, pobres, richs,
á vosaltres, grans y xichs,
coget omnes ante tronum.

La trompeta universal
ab sòn despedit alé
convocant, dará també
sentit y forsa vital:
conegut aquest senyal,
mors stupebit et natura
cum resurget creatura,
que tremolant, sens abono,
se presentará en lo trono
judicanti responsura.

Lo temor no descuydát
coneix que per major pena
lo públich procés ordena
dels pecats Dèu enuját;
en plech llarch y dilatát
liber scriptus proferetur
in quo totum continetur,
peraque, sabut lo injust,
tinga Dèu lo titol just,
unde mundus judicetur.

Vindrá Cristo acompanyat
de justicia, poderós;
estrado fentli pompós
de nuvols la veritat:
en trono de magestat
Judex ergo cúm sedebit,
quidquid latet apparebit;
y revist lo gran excés
de tot lo nostre procés,
nil inultum remanebit.

Oh! Pare inmens y piadós,
lo dia de tal rigor
perdone vostre furor
mon viurer escandalós
que si clement no m' sou vos,
¿quid sum miser tunc dicturus?

quem patronum rogaturus?
y agravat de tanta culpa,
¿qui dará per mi disculpa
cum vix justus sit securus?
Per mil viçis sens temor,
sens fre sempre he corregut:
mes ja me só detingut;
perdonaume, bon Senyor:
y si sou ab gran amor
rex tremendæ majestatis
qui salvandos salvas gratis;
de gracia Senyó' os suplico;
per vostres merits replico,
salva me fons pietatis.
Si ja las culpas axí
bastan tant á congoxarme,
no dupteu en pernonarme
baixant Vos del cel per mi:
no'us olvideu del camí,
recordare, Jesu pie,
quod sum causa tuæ viæ:
y quan toquen á rebato
pera dar á tots remato,
ne me perdas illa die.
Per borrar de Adam lo mal
humá foreu peregrí,
no parant en lo camí
fins arribar en lo pal:
en ell ab set desigual
quærens me, sedisti lassus;
redemisti crucem passus:
y ja que fou per esmena
mia, ab tant excés la pena,
tantus labor non sit cassus.
Mar sou de cinch ports reals,
que la gracia me assegura

en Vos bonansa y ventura
y perdó de tots mons mals:
de desconcerts desiguals,
juste judex ultionis,
donum fac remissionis:
oh! pobre de mí, sinó
tinch alcansát lo perdó
ante diem rationis.
Si repetit mon pecat
vos ha fins avuy ofés,
ja, mon Deu, penedit es
lo mal fet, y retractat:
contra mi mateix irat,
ingemisco tamquam reus,
culpa rubet vultus meus;
de vergonya es lo color,
ab ell dich, y dich de cor:
supplicanti parce, Deus.
La esperansa no es en vá;
si per altres pecadors
graves deixareu rigors,
lo mateix per mi será
en Vos he de confiá,
qui Mariam absolvisti
et latronem exaudisti;
y als dos, puix de Vos no'ls llansa
ni gravedat ni tardansa,
mihi quoque spem dedisti.
En un volcá convertit
un forn de cals apareix
que los suspirs converteix
en flames de foch mòn pit:
á bè que tant penedit
preces meæ non sunt dignæ;
sed tu bonus fac benigné;
tingan entrada, per gracia;

no repulsa per desgracia,
ne perenni cremer igne.
Quan lo caduch edifici
en dos parts será resolt,
reste jo, Senyor, absolt,
perdonaume Vos propici:
y quan arribe á judici,
inter oves locum præsta,
et ab hædis me sequestra
¡Oh! que venturosa tria!
esta si que's alegría,
statuens in parte dextra.
Ab mòlt iguals contrapesos
judicaréu als mortals;
ab sorts pero desiguals
fulminaréu los processos:
y quan per los sèus excessos
confutatis maledictis,
flammis acribus addictis,
los dareu eterna mort,
tenint jo diferent sort,
voca me cum benedictis.
Al ofés lo mèu dolor
no pot may equivaler;
jo, pera mès satisfer,
demano pena major:
ab ella ab crescut fervor
oro supplex et acclinis,
cor contritum quasi cinis
me tè del fi la memoria;
si á la fi 's canta victoria,
gere curam mei finis.
Oh! que cant tant llastimós
lachrimosa dies illa,
qua resurget ex favilla
esta carn, ossos y cos:

poca pena, sino fòs
judicandus homo reus;
huic ergo parce, Deus.
Aquí dòna fi la prosa
ajustanthi sols la glosa:
Jesu, sis protector meus.

Epitafi á la sepultura d'un escolá del autor, enterrat baix la pica del aygua beneyta.

Assí jau un escolá
del temple de Vallfogona,
que dol y llástima dòna
als bronzes que repicá:
en los breus anys que lográ
tan bon designe prengué,
que de dotze que 'n visqué
sis á la Iglesia 'n serví;
y á millor vida partí,
lo qui la partí tan bè.
De sos ossos lo descans
baix d' aquesta pica 's funda,
que li torna quan inunda
l'aygua que hi posá ab ses mans:
inferescan los humans
pits, de aquesta pedra dura,
(si ab sa limfa santa y pura
tals oficis regoneix)
los sufragis que mereix
d' ells aquesta sepultura.

Ultim cant del millor cisne catalá, lo autor, en la sua agonia.

Desde est catafal incógnit,
en que condempnat á mort,
de la inexôrable Parca
espero 'l terrible colp,
Desde aqui, Senyor, intento
tirarvos fletxes d' amor,
si be la ma poch versada
tem no acertarvos lo cor.
No 'm raca, Senyor, la vida,
perque la espero millor:
¿ahont es per estimularme
la memoria de la mort?
¡O si imitant als sants martirs
fòs ara jo tan ditxós,
que dès á un tirá la vida
per exâltar vostre nom!
Ni la joventut florida
que goso, tampoch me dol;
n' obstant que es flor que s'esfulla
apenas ix del botó.
No m'dolen les conveniencies,
ni los carrechs, ni 'ls honors,
que al fi d' aquesta comedia
ja se n' despulla tothom.
No m' dol l' aplauso, les glories,
la pompa, ni l' esplendor;
perque en fum esta vil flama
ultimament se resol.

Y quants deleytes y gustos
me dòna á gosar lo mòn,
ma voluntat las desprecia,
y 'ls renuncia de bon cor.
Sols sento les vils ofenses
que he comés contra de Vos,
atropellant ma arrogancia
concells, preceptes y vots.
Desdenyant vostra hermosura,
idólatra sacerdot,
havent incensat les ares
profanes del torpe amor:
Y havent despreciat la eterna
mina de vostres tresors,
per atesorar riqueses
que passan, y valen poch:
Havent passat á l'esfera
de ma baixesa major,
fent torres de Babilonia
ma superba presumpció:
Y en tot género de vicis
perdut vostra sant temor,
abusant vostra clemencia,
á vostres veus fentme sort;
Sens fer cas de la eficacia
d'aquells amorosos tochs,
que en les portes del consenso
dávau á mon interior.
Sento lo ingrat despreci
de tantes il-lustracions,
que en l' esca de mon afecte
no han pogut encendrer foch.
Sento 'l temps que malgastava,
y se ha acabat no se com,
que com lo despreciava,
ha corregut mès velós.

Y ara al fi de ma jornada
girant la vista á mons dols,
miro la curta distancia,
desde 'l sepulcre al bressol.
¡Pera quan llágrimes mies
aguardau la efusió!
¡Oh! si á vista de mes culpes,
fos ara tal ma tristor,
que avans que la malaltía,
m' acabás la contrició!
Assó sento y assó ploro,
assó me pesa y me dol....
dígaho per mí lo llanto,
que es lo llenguatje del cor.
Y si Vos inexorable
no escoltau estos clamors,
jo estich perdut pera sempre
sens tenir apel-lació.
Mes no será, perque encara
que vostra vara no s' tors,
esperar contra esperansa
feu á un Abraham ditxós.
No será, que la fe santa,
que es sobre nostra rahó,
guiará aquest pobre cego
en est barranch perillós.
No será, que m'ha de encéndrer
de la caritat l' ardor,
fentme morir com á fenix
tot abrasat en amor.
No fa parlar á ma llengua
d' aquest incendi 'l temor,
que com es pura la llama,
s' alimenta d' explendors.
Y si al infern per mes culpes
me llansás vostre rigor,

fins allí os alabaría,
si m' quedás lliure l' amor.
Y si per gran impossible,
Vos fosseu reo, jo actor,
no sols Vos perdonaría,
si que os faria gloriós.
En vostra bondat me fundo,
que es de tant gran condició,
que dissimula la ofensa,
sens suspendrer sos favors.
També en los mèrits de Cristo,
y en aquell pit generós
que llansá, obert d'una llansa
lo preu de ma redempció.
Espero en lo patrocini
de María, que en mi pot
desempenyar be lo títol
de Mare de pecadors.
Invoco als Sants de la gloria,
y especialment als patrons,
que 'm sian contra 'l dimoni
valerosos defensors.
Fas al Angel de la Guarda
comandant de esta funció,
perque á sòn valor se dega
de la victoria l' honor.
La vostra Creu sacrosanta
prench en la ma per estoch,
per morir en la batalla
com á soldat valerós.
Y en cas la consuetut mala
ó l' enemich cautelós
me armás alguna emboscada
dins de la imaginació,
Atropellant ma paciencia
agobiada dels dolors,

tornant á erigir la estatua
que tinch reduhida á pòls;
Protesto, Senyor, protesto
desde ara pera llavors,
que nó desitjo ni aprecio
objecte fora de Vos.
Revoco, retracto, anul·lo
qualsevol altra afició
d'un mal informát afecte
d' una turbada rahó.
Sols á Vos amo!.... Est propósit
vull conservar animós
fins que lo aliento se aparte
de aquest miserable cos:
Que segons los mals apretan,
ja no podrá tardar mòlt
á tornar lo que la terra
li va prestar en pensió.
Miro lo fort de la febre
per lo efecte del temblor:
considero en las continuas
intercadencias del pols
la ruina que amenassa
aquest edifici tort:
Que á la posta mort me miro
en esta suau suor,
en aquesta angosta angùstia,
en estos dolents dolors;
En la flaquesa dels membres
y ocurrencia del fredor,
la intumecencia del pit,
lo amotinat dels humors;
En lo débil del oido,
lo macilent del color,
lo rocitant de la veu,
y en los deliquis del cor:

La turbulencia del cap,
la insulsedat del sabor,
lo ardentíssim de la set,
y en los brincos del singlot.
Accepto estes penes totes
y las oferesch á Vos,
essent de totes mes culpes
mès humil satisfacció:
Que encara que (ja ho confeso)
en est lance rigorós
y penalitat precisa
es lliure la acceptació.
¡Oh penes! Jo os reverencio
y adoro respectuós;
com l'infant quan lo castigan,
adora humil los assots.
Jo vos adoro y vull penes,
per ser prendes del Senyor;
que l' esplendor de la causa
dòna cultos al dolor.
Respecte les del abisme
dolcíssimes penes son;
que allí no hi ha pena ni órdre
sinó un sempitern horror.
Y si apenes de la febre
puch aguantar lo calor;
¿com en l' infern sufriria
aquell estupendo ardor?
Dolses se 'm fan perque espero,
que sempre infundeix valor
en les tormentes del golfo
l' esperansa del bon port.
¡Oh penes dolses, que al últim
me advertiu de mons errors!
¿perque no veniau antes
á dictarme estes llissons?

¡Quan dissipava entre vicis,
pródich de talents mòlt bons,
la porció de la substancia
de estos tant gratuits dons!
¡Quan ab lo major descaro
vencedores mes passions
enarbolavan banderes
contra de mon Criador!
Ara del terrible estruendo,
com á qui trencant lo son
y rompent les catarates,
obro 'ls ulls de la rahó.
¡Ay de mí! ¿quem' puch prometrer
de tant tarda conversió?
qui mòlt tart se desenganya
molt tart troba lo consol.
¡Oh si apenes de les gracies
fuí informat, hagués clos
á la cláusula del víurer
lo punt final de la mort!
Dímas me alegra y anima,
que essent lladre y matador,
li valgué en lo últim moment
lo sagrat del Salvador.
Y aquell que arribá á les onze
á la vinya del Senyor,
també alcansá l' mateix premi
que 'ls altres trevalladors.
¡Y sobre tot lo que costo
de penes al Redemptor!
puig qui car paga la prenda
es clar senyal que la vol.
Ea, donchs, Senyor, deixauvos
arguir de mes rahons,
no que os intente convencer
sino inclinar la afició.

¿Vos costo menos que Dímas?
¿sou Vos menos piadós?
¿pot mancar vostra paraula?
¿á Vos pot faltar recort?
¿No trayeu mel d' una roca?
¿oli de un duríssim roch?
¿no formau un Pau d' un Saulo,
y feu un Angel d' un Llop?
Luego, fent aixó encara
en lo teatre del mòn,
puch, alentat de la gracia,
ser un prodigi famós.
Donchs, Senyor, per lo que os costo,
per aqueix pas dolorós,
per vostra bondat mateixa,
que 's lo motiu mès hermós;
Deixaume cullir les miques
d' aquell pá tan substanciós,
que 'n la taula de la gloria
n' están los justos sadolls.
Posau esta pedra viva
en l' edifici preciós
de la Jerusalem santa,
encara que en ínfim lloch.
Salvaume, Senyor, salvaume,
y feume etern morador,
per vostra misericordia,
de la celestial Sión.
Allí ocupat en servirvos
y en alabarvos de cor,
cumpliré totes les faltes
del temps de mes vacacions.
Allí mirant vostre ser
y divines perfeccions,
de vostres misericordies
me faré incessant cantor.

Allí entonaré aquell cántich,
entre los dolcíssims chors,
que diu, *Sanctus*, *Sanctus*, *Sanctus*,
Dominus Deus Sabahot.
Allí os alabaré sempre,
allí estimaré ma sort,
allí os rendiré les gracies
per tant inmensos favors.
No cantarán vostres glories
ni os alabarán los morts,
ni 'ls que baixan al abisme
os benehirán tampoch.
Que allí de aquells infelissos
triunfant l' obstinació,
vomitarán de sa boca
terribles malediccions.
Ditxosos serem nosaltres,
que á expenses de vostre amor,
logrant una inmortal vida,
benehirém vostre nom.
Ja desde ara á benehirvos
comenso, cisne ó cantor,
que he de aprofitar moments
y no perder ocasions.
¡Oh si l' última paraula
que assí acabaré viador,
l' acabás en vostre patria
gosant de vostra visió!
Benehit siau dels angels,
per haverme donat llech
de regoneixer mes culpes
y corretgir mons errors.
Benehit siau dels homens,
per déurervos lo favor
de no haver mort d' improvís,
ó de violenta mort.

Benehit siau, per haverme
deixat lograr confessió,
la qual en aqueix naufragi
m' ha de conduhir al port.
Benehít siau de totes
les criatures del mòn,
per haverme per viatich
comunicat vostre cos.
Benehít siau, per darme
la santa Extrema-unció,
que m' esborrará les culpes
de mons sentits exteriors.
Benehít siau, per haverme
previngut un poderós
eficassíssim auxili
en tant crítica ocasió.
Benehít siau per ferme
cesar tantes ocasions
com podria proposarme
mon enemich cautelós.
Benehít siau, per darme
aquesta tribulació,
que venint de Vos, fins de ella
vos dono benediccions.
Benehít siau, per altres
inumerables favors,
que ara 'm feu, y ma ignorancia
no'n té clara cognició.
Benehít siau, per haverme
fet benehirvos á Vos,
perque fins lo benehirvos
es vostra benedicció.
Ja desfalleix la energía.....
ja 's desalenta 'l vigor....
á la gloria me remeto
que allí cantaré millor.

Mes posat en terra extranya,
¿com puch cantar cantich nou?
alsaume 'l desterro luego
y s' millorarán los tons.
Ja les forses se m' acaban....
ja desfalleix lo valor....
ja no puch móurer la llengua,
ja m' falta l' us de rahó...
Ja l' esperit desampara
aquesta antiga presó,
buscant lo centre en la gloria,
terme de sa inclinació.
Ja la candela s' acaba
faltant la cera al entorn,
y apenes lo ble conserva
un vislumbre de rahó.
Ja lo cor plega les ales;
ja ha acabat lo espay del vol;
y essent lo primer de víurer
es ara l' últim que mor.
Ja l' ánima está de lleva,
y despedintse del cos
li está dihent l' últim *vale*,
fins á la resurrecció.
Y puig extesos los brassos
Vos miro, Pare amorós,
y que de la vostra clemencia
tinch tantes demostracions:
En vostres mans encomano
lo mèu esperit; puig Vos,
essent un Dèu verdader,
sou estat mon Redemptor.

Goigs de Santa Bárbara

Puig que sou esposa amada
del supremo Emperador;
Donaunos vostre favor,
Bárbara, verge sagrada.

Essent vostra gentilesa
tan extranya y sens igual,
de mòlta gent principal
foreu per muller pretesa:
vos ja estavau consagrada
per esposa del Senyor:
Donaunos, etc.

Sabent que Orígenes era
tan docte y sant, li escriguereu;
y per lo que pretenguereu
vos enviá un prebere:
per ell fòreu batejada,
fentvos los angels honor:
Donaunos, etc.

Una torre en un jardí
vostre pare edificá,
y dos finestres maná,
que fossen fetes allí:
una n'hi fou ajustada,
de la Trinitat honor:
Donaunos, etc.

En una columna dura,
sols ab lo dit delicát,
de la Creu, arbre sagrat,
estampareu la figura:
hont fins vuy es adorada
la passiò del Redemptor;
Donaunos, etc.

Quan per cristiana os coneix
vostre pare, encés en ira,
al tirá mateix admira,
puig vos acusa ell mateix:
per ell acariciada
teniu en poch sòn amor:
Donaunos, etc.
Mana que passejen nua
vostra virginal persona,
lo que major pena os dòna
que tot altra pena crua:
creix la vostra fé estremada,
com del tirá lo rigor:
Donaunos, etc.
Perque los ulls inhumans
no ofenguessen tal puresa,
desde 'l cel vos fou tramesa
per un de sos cortesans
una túnica sagrada,
núvol de aquell resplandor:
Donaunos, etc.
Sobre totes maravelles,
torment fonch estrany y greu,
quan d' eix pit de pura neu
vos tallaren les mamelles;
no restant gens afeada,
sino ab mes nou resplandor:
Douaunos, etc.
No sab com mès tormentarvos
lo cruel tirá, vensút,
al últim suplici acut,
y mana en fi degollarvos:
per palma tan desitjada,
dau mil gracies al Senyor:
Donaunos, etc.
No pogué sufrir lo cel

tan estranya desmasía,
en lo mateix punt envía
un llamp que mata al cruel:
de aquí os vé ser advocada,
contra llamps y son furor:
Donaunos, etc.
Puig que sou certa patrona,
contra tota tempestat,
tingau per encomanát
lo terme de Vallfogona,
hont avuy sou venerada,
y 'n seréu ab gran honor:
Donaunos, etc
Aconsolau als devots,
puig vos suplican rendits,
pera que, de cor contrits
esta vida acabem tots,
ab la Comunió sagrada,
que es la suma del amor:
Donaunos, etc.

Puig al cel sou coronada
per ma de vostre amador;
Donáunos vostre favor,
Bárbara, verge sagrada.

POESIES FESTIVES

A una mossa gravada.

Bon viatje os dò Dèu, mossa corcada,
bresca sens mel, trepada gelosía,
formatge ullat, cruel fisonomía,
ab mès puntes y grops que tè la arada.
D' alguna fossa os han desenterrada,
per no sufrir los morts tal companyía,
quan eixa mala cara se os podria,
y estava ja de cuchs mitj rosegada.
Pero, si sou de vermes escapada,
perque siau menjar de les cucales,
(que de mal en pitjor la sort vos porta.)
Mantinga os Dèu la negra barullada,
y á Dèu siau, que 'm par que 'm naixen ales,
y m' torno corp després que pich carn morta

Alsa fama y cála't á jáurer.

¡Ay cap de greus en la gent!
per un negre romansot,
que á una mossa dormidora
fiu un dia no se com,
Per quatre fulls de paper
hont mes desditxes no plor',
sino que m' rich del que passa,
y á ma soledat fas jochs,
Tinch lo gran crit de poeta,
y així 'm celebra tothom,
com si á Graells y Cormellas,
sols los ocupara jo.
Empero sia com manan,
que puig aquest avalot
tot lo mòn lo afavoreix,
sens dupte que hi ha quelcom.
Ells ne donarán sòn compte,
que jo seria un gran boig,
si no hi obria los brassos:
ara bè, jo m' hi disponch.
Ja no vull seguir mès princeps
sino jaure 'm assi al sol;
que'l pujar escales de altre,
penso m' portaria al clot.
No'm faltarán Alexândres,
que á la fama de mon nom;
com á Diógenes vingan
á oferirme sos tresors.

Y puig mudo l' pensament,
també vull mudar de nom;
al de *Benet* que renuncio,
y al de casa me acomod'.
En suma jo sò Garceni,
lo poeta fins al coll,
lo trovador, lo rimayre,
puig que ma fortuna ho vol.
Vaja Ovidi en hora mala,
Marcial no se'm acost',
no'm cerque burles Virgili,
Homero no'm sia boig.
Y si tan véurem' desitjan,
quiscú sa corona 'm port,
que per escalfar camises
promptament ne faré foch.
Júntense tots en conclave,
y grátense un any lo cos,
les sues venes apuren,
fassa cada hú lo que pot.
Que, ¡perdeus! si jo mi poso
los amostraré tot sol,
com ab la mánega s' mocan,
y que son uns borinots.
¿Qué tenim per la Odiséa?
¿que vol dir Metamorfós?
¿qué havem de fer de la Eneyda,
y dels epigramatóns?
Los versos de eixos poetes
de la part dreta son bons;
que de l'altra veurá un cego,
com son desiguals y torts.
Díganme per vida sua,
¿qué tenen que fer les cols,
en un convent de Franciscos,
ab los versos poch, ni molt?

¿Ni que lley mana, que estigan
posades dintre del hort,
ab mès concert que un soneto?
jo no se, per quins cinch sous.
Dèu perdone á cert poeta
que anava vestit de dol,
que dos canyetes tenia,
pera no errar en assó.
Jo sí que só home de versos,
que si emprench de fer uns goigs,
tan iguals com una pinta,
los acabo, ó no mi pos'.
No li aparega vilesa
al Momo que's maliciós,
si així emblanquin' á mes coses,
y ab mes propies mans les dor'.
¿No me ha dit micer Silveri
(després de llegits mos tons,)
que no ha menjat millor cosa,
així li fassa bon prou?
Los pastors, Ocari, Amintas,
(bè que son compatriots)
no'm van celebrant *in scriptis?*
no ha dit Eugeni, que *hoc?*
Don Francisco de Aygua-viva
no'm ha honrat tant com aixó;
puig que una sátira sua
ha tret á llum en mon nom.
Don Felip de Guimerá,
que encara que's novellot,
ja passa lo cant bonico,
no me ha prés per pedagog?
Lo regalo de les muses
don Joan de Boxadórs,
no'm vol conduhir la mia
perque li cuyne en Vallmoll?

Monnells, Massanés, Pardina
no lligen mons paperots,
ab tant delit y dolsura,
que cada volta 'ls ve son?
Lo capitá Moradell,
que á Marte ha robat lo cor
y á Minerva la mollera,
no m' ha dit que prou be 'm port'?
No diu lo senyor Heredia,
que Gongorejo y sò sol,
lo qui nostra aixuta llengua
la destrempa ab ayguarros?
Lo esglay de Apolo, Cordellas,
que ha tret dos mil primicols
de la estopa catalana,
ab sòn *Vidit* no ho ha clos?
A la autoritat me arrim',
y gos' dir (y dich molt poch)
que pera guarnir ma clenxa,
no hi ha prou fulles de llor.
No inferesca algun satírich
d' aquí, que tinch lo cap gros;
que un orinal es la mida
de la agudesa que enclou.
Les gracioses, les discretes,
les boniques com un sol,
(á qui celebrant la fama
ha esportellat lo seu corn),
Avínganse á tapinades
sobre á qui li cabrá en sort,
ser tema de mes vigilies,
subjecte de mòn crisol.
Que ni Laura, ni Amarilis
tindrán prou ánima al cos,
per no morirse de enveja
de la que ha de empendrer hom.

Y Lesbia, Cintia y Corina,
(ab tot que sòn com un or)
si les lloga per cambreres
la servirán ab los cors.
Assó Garceni bufava,
y abaté en un punt lo vol,
quan á cercarlo vingueren
pera soterrar un cos.

A un poeta insigne de sòn temps.

De la tórrida Zona al Mongibell
faré correr ton nom com á conill,
que es digne de que l' tinguen per espill
tots los que sels' sorolla lo servéll.
Vingan totes les Muses á tropéll,
com fan los aucellets sentint sòn brill,
que sense recelar ningun perill
deixan entre lo besch la ploma y péll.
Y humillen á ta vena l' honrat coll,
aixi com los rossins al pesat trull,
ramelléts oferinte de fonoll.
Que los que no desterran son orgull
coneixent de ta musa lo soroll,
poden posar les anques en remull.

Desengany del mòn.

SÁTIRA

Ja de la casa encantada,
hont preses ab tiranía
eran de l' ánima mia
cada potencia una Fada:
en una gran nuvolada,

per la regió franca y pura,
l' aparent arquitectura
se resolgué y dissipá;
tot se 'm representa ja
en sa natural figura.
Mercé rara y singular
de aquella agraciada vena,
que uns ánimos encadena,
y altres ne sab deslligar;
Musa, be 't pots arriscar;
puig de sòn copiós tresor
te influeix sobre ton cor,
Filisart, sa gracia estranya:
pren ab ta flauta de canya
lo punt de són plectre d' or.
Veste á sa sombra cubrint,
Talía desarropada,
y axí anirás tal vegada
belles coses descubrint:
y te anirá succehint,
com als que 'l rostoll segueixen
y en riques gabelles feixan
lo qne ja estava olvidat;
que l' pobre resta medrat
ab lo que los altres deixan.
Y si no't cap tal ventura,
no desespères, trevalla,
recull al manco la palla,
será cullita segura:
y en aquesta conjuntura,
tras tan rica brevedat,
de esta gran prolixîtat
no's podrá admirar algú;
puig sempre fá mès comú
la palla que no lo blat.
¡O dòls y cordial amich!

vostra epístola galana
un evangeli demana,
y axí á cantarlo me aplic':
dihent, que'm rich del mès rich,
que ab ma seba y ab mon pa
troba lo gust del Manná
mon apetit, que á tot diu;
y una cuixa de perdiu
de est modo menjar me fa.

. . . .

Per mes que'l fat importú
me perseguesca ab cruesa,
vestirme vull de grandesa,
sens amprarme de ningú:
mentres que á vos del Perú
perles la musa os enfile,
ab los brins del or de Chile,
la mia apedassará
lo mòn, que romput está,
ans que del tot se desfile.

Y suposém tot primer,
que jo só aquell catequista,
que de humil Capi-Gorrista,
pují á capellá roquer:
supremo Rey de un graner,
Duch d' un campanar molt fort,
gran Senescal de una sort,
Tetrarca de una Abadía,
Quírite de una promía;
y Berlabey de un bon hort.

En fi sia lo que só;
jo fòra un home perfet,
si ma sort me haguera fet
un gran princep ó baró:
mes vingam á la rahó;
quan lo cel tal gracia'm fera,

¿que es lo que ma sort tinguera
mès que ara en lo essencial;
sino es que mon propi mal
com ara no'l coneguera?
No'm só apenes descuydát,
ni comés les menors faltes,
quan mon fiscal per les galtes,
la correcció me ha donát:
díuhenme la veritat,
ara m' sápia mal ó bè;
que com la fortuna m' tè
en predicament humil,
se me atreveix lo mès vil
á dirme lo que 'm convé.
Així fundo mon descans
en ma pobresa mateixa;
y á ma sort no li fas queixa,
ans bè li beso les mans:
los de prebendes mes grans
solten la imaginació
á la major presumpció,
que copia en son honrós títol,
que si ells son de capitol,
jo de *parágrafo* sò.
Ningú de eixos fariseus
sobre quatre mules rua,
cada ma sobre una cua,
y sobre dos colls dos peus:
en les mès famoses Seus
lo de major dignitát
sobre una mula va honrát:
puig jo n' tinch una també,
y que es tan mula de bè,
com la mula del Abat.
Com salta 'l gòs de mès seny
per la bona tabernera,

un cèrcol de esta manera
passa ella per un congreny:
y per modo de desdeny
á estes coses se humilia;
que d' altra part ja estudia,
y dona llissó als matins,
y l's preterits y supins,
com al ordi se 'ls envia.
Dos dotzenes de gallines,
sots la protecció de un gall
tinch en lloch de papagall,
y aucells de les Filipines:
ni desde les platxes Xines
gossos envio á cercar;
que un ne tinch per registrar
á quants á la porta pican;
y es tal que si li replican,
una anca se 'n sol portar.
No'm poso lo blanch armí,
quan es rigurós lo fret,
sobre lo brodat roquet
de Olanda ni Caliquí;
que ab ma garnatxa de llí,
y la cota arrossegant,
que vaig comprar al encant;
y'l salpasser en la ma,
dimoni al infern no hi ha
que'm gose venir devant.
Ni'm guarda'l barret motllát
la prempsa curiosament;
que'l mèu á darli eix torment,
diria la veritat,
revelant quant ha suat
ma corona deu anys ha,
que á abrigarla comensá,
ab llas tant unit y estret,

que ni per calor ni fret,
jamay la desampará.

. . . .

Mes á mon ventrell li val
(sens salva de ministrils)
un plat de coses sutils,
que'l pavo y flaysá real:
donam asalt general,
en lo punt que he benehit,
al que la tia ha amanit,
que 's dona de tal tropell,
que encetará un carretell:
si'l mira de fit á fit.
Deixa la tristesa y dol
lo pensatiu cortesá,
sols perque 'l Duch lo mirá
entre l' pretenent estol:
y mìrem á mi lo sol,
despres de haver ben dinat,
y restaré mès medrat
ab la creu que jo 'm faré
quan de son badallaré,
que ab la que espera l' cuytat.
Ja no me torment' ni plor'
per lo negre voler bè,
que un desengany me tragué
aquesta llupia del cor:
ni ja regonech lo for
del amor ni me apassiona;
y si algun combat me dòna,
no 'n fas algun fonament;
que aqui mateix li present'
la carta de la corona.

. . . .

Ja lo pensament me diu,
Filisart amat y car,

que'm debeu imaginar
molt burlador y festiu:
mes si paciencia teniu,
ja veureu com eixirá
la ma dreta; que si está
un poch desembarassada,
ab una gran pedregada
tota la terra abatrá.
Ja m' par també que diheu:
«¿que 's de aquella gravedat
»ab que nostre Tirsi inflát
»tant grans alimaries feu?
»¿així apedassat se veu
»lo mòn, romput per sa má?
»¿en assó, no mès, pará
»aquell tan gran rey ó roch?»
Pero aguardauvos un poch,
veureu lo que passará.
Vinga, puig ja estich formal,
per ceptre algun aspi vell,
la corona de oripell,
que fou del rey de Nadal;
per supremo tribunal
un banch ab un parassol;
y als peus ma grandesa vol
un mòn de paper d'estrassa,
y ab esta postura y trassa
manaré de pol á pol.
De ma autoritat ja ús,
fas una exclamació, y dich;
¡Ah mon traidor y enemich,
que fals estás y confús!
lo mès ruhí talla y cús
en tes faldes á sòn pler:
y 'l que á la virtut vol fer
la obediencia deguda,

en lloch de donarli ajuda,
no li deixas os sencer.
En tes majors poblacions,
tant com lo traydor voldrá
viurá 'l just, y seny tindrá,
fins á empendre'l los minyons,
cridantli per los cantons:
Vida ayrada verdadera!
que'l traurán de pollaguera,
si es un sabi soloní,
y á un Anibal Numantí
turbará un *Visca Ribera*.
¿No os par que'm vaig adobant,
y que se mudar de tó?
ara bè, vaja de bó,
passém poch á poch avant:
aném lo mòn gobernant;
y en ordre de mon ofici,
mostrem com en ell lo vici,
tant la virtut refredá,
que sols la retornará
lo foch del final Judici.
Asco apar que li causám
los pobres al titular,
que deu pretendrer baixar
de algun germá extern de Adam:
y es lo bó, que si cabám
la terra mesclada ab fém,
á una cana trobarém,
tothom ser fill de ses obres,
y tant los richs com los pobres
al altre mòn nos veurém.

. . . .

Musa, deixant esta veta,
algun altre 'n pots cercar,
que á esta gent deus respectar,

per mes te semble imperfeta:
que no mira sí es la aixeta
de plata en la font aquell
que porta ardor al ventrell,
ans, si la set es extranya,
una fulla ó mitja canya,
li apar que es d' or de martell.
Pero, Filisart, ja'm par,
que la musa se amohina,
y que, com si fos beduina,
diu que la vull predicar:
esta deixemli passar,
sens que la fassám desdir,
en fé, que si ve á partir
de caritat y bon zel,
vaja, que tot es pa y mel,
torném, vida mia, á dir.
En tan abatuts motius
la justicia's funda ja,
que'n tè mès, qui aportará,
pera festes, mes perdius:
y dels mateixos arxius,
arribant la primavera,
li hă de eixir travessera
la lley *gallus*, afirmant;
que pollastres, no portant
mal recapte se li espera.
Fa ja de la ploma ram,
vesch de la tinta'l Notari,
y'l Procurador portarhi
aucells procura ab reclam:
ploma de cuarenta un palm,
procura de cent assots
los convindria als lladrots;
y farian penitencia,
lo un de sa negligencia,

y l'altre dels *quids pro quods*.
Deixa 'l metje assegurat
al malalt de sa passió;
com si ell algun capbussó
al ventrell li hagués donát:
al pobre li ha ordenát
un cert refrigeratiu,
y que ha de curarlo diu;
mes com no li acerta 'l mal,
lo refrigerant es tal,
que apaga 'l calor natiu.
Lo farmacopeu se riga
del mòn fentse ab herbes rich;
mes jo sala d' armes dich
al que ell nomena botiga:
baldament lo metje escriga
en la recepta á sòn pler;
qu'ell ja sab lo que ha de fer;
¿y no te algun pot allí,
que per l' honra del vehí
tornará, si es menester?
Lo qui fugint de la guerra
ab un moro tropessá,
y ja mitj mort, lo acabá,
cayent sobre d'ell en terra:
absolutament se aferra
á esta contingencia y acás,
contant que era un Moragás
de corpulencia membruda;
callant la fuga y cayguda,
y 'l com s'esclafá lo nás.
No's contenta'l mercader,
sols ab un guany moderát;
perque de tot lo guanyát
paga delme á Llucifer:
y tan lliberal sol ser,

que pera comprar tapins
dòna cuatrecents florins,
y pensa que satisfá
ab assó lo que robá,
fent almoyna als Caputxins.
Lo poeta singular,
que te botiga parada,
hont sa passió enamorada
tothom li porta á solar:
diga ¿com ab tant trobar,
may troba substancia y such
en casa del compte ó duch;
ans la vena al desditxát,
sech lo porta y desmedrát,
bè, com als gosos lo cuch?
Lo avar, podrit de diner,
menja la carn de baix preu,
que sols ab un tirapeu
la rahó se 'n pot haver:
y lo gentilhom gorrer,
que viu assí retirát,
y tè sa grossa heretat
en lo regne del Japó
menja lo millor moltó,
y lo capó regalát.
No 's cura de sòn servey,
ni l' coneix sa magestat,
y usurpa l' altre lo honrát
titol de criat del rey:
pero ¿que mòlt, si la lley
de Moyses, ja professant,
va los altars rosegant
y religiosos acull,
ab tot que la sanch li bull
allá en lo Divendres Sant?
Fa de la barba tinter

per ferse jove 'l canut,
que es la major joventut,
que á vuytanta anys pogué fer:
pero á la arrel lo esper,
que un tant se descobra franca,
que com la pebrada hi manca,
si un poch la pelussa creix,
gent endolada pareix
ab mitja y sabata blanca.
  Véurer ab color la vella,
puig que de sa bossa ho paga,
deixemho; que aquesta plaga
es tan vella com es ella:
ab gran rahó se'n querella
naturalesa agraviada,
y com se mira burlada
ab los propis instruments,
de aquest agravi en les dents
procura restar venjada.
  Set ó vuyt anys tè la Nina,
y encara que's tan minyona,
ja sab mòlt bè la *xacona*,
y no sab bè la doctrina:
sa mare ja la encamina,
y 'ls passos li vol tallar,
so es, mostrantli de dansar,
y ab grasolets y perfums
la cara, avans que 'ls costums,
li comensa de il·lustrar.

. . . .

  De sa noblesa pagát
está lo senyor don Luna,
y te saliva dejuna,
quan ja les dos han tocát:
y esta urgent necessitát
la supleix mirantse atent

una espasa relluhent,
que sos avis li deixaren,
ab que mil moros mataren,
y ell no hi mata lo *talent.*
Aquell qui ápocas rebía,
ja tots li 'n firman á ell;
arriba al real sagell,
y passa á la senyoría:
y quan ja lo mòn tenía,
tan á sòn gust y manar,
que en pols podia menjar
als reys de Persia y Chaul,
de Canaor y Dabul;
Se'n torna casi á captar.
Ab gorres, emplumallats,
y ab monstruosos vestits,
los regatxonets petits,
semblan llavor de soldats:
homenicons rollevats
en mánechs de alguns cullers
tornes de criats sencers;
mes tan diminuts com son,
ab ells lo millor del mòn
conquistan los cavallers.
Quan lo Evangeli cantavan
en la Iglesia antiguament,
los nobles encontinent
la espasa desembaynavan:
y ab assó significavan,
que tenian aparell
de morir peleant per ell:
mes ja aquella gallardía
tota se'n va vuy en dia
en ser *Nyerro* ó ser *Cadell.*
Y puig en assó que fas,
canto un Evangeli al poble,

no voldria que algun noble
la espasa 'm desambaynás:
musa, escursa un poch lo pás,
no 't fassas tant á sentir;
que tant dir, ve á contradir
al ser de donzella honrada:
acaba de una vegada,
vejas s'hi ha mès que dir.

Tant sos usatjes antichs
Barcelona un temps guardá
que ab cossos sants los comprá
ab algun dels sants mes richs;
y en aquests sigles inichs,
han passat en cartroners,
y en mans de vils saboners,
y ab noves constitucions
son los bandolers barons,
y los barons bandolers.

Ix en lo Concell de Cent
per lo gobern popular,
lo qui no sab gobernar
la mestressa y lo aprenent,
y ab lo purpureo ornament
de pare de la ciutat
lo qui sa casa ha acabat
y á sos fills deixa patir;
però per forsa han d' eixir
així com los hi han posát.

Ab sa gandalla daurada
que's de Reys lo apretador,
y la saya que ab primor
es de un diluvi tallada,
la diputació entonada
ix, pero ab rahó 'm recel;
no permeta lo just cel,
que li mude una conquista

en toques de viuda trista
lo blanch y purpúreo vel.
   Estos zelosos temors
assaborirlos convé
puig la antigüetat digué
profetes als trovadors,
ja m' apar oich los tambors
y que per nostra campanya
les banderes reals de Espanya
armades esquadres guian,
y plácia á Dèu que no sian
les de alguna nació extranya.
   L' ofici al altre badoch
tan ample li ve, que hi balla:
musa, ja passas de ralla,
no'ns posém en tripijoch:
ni't vullas llansar al foch
mentres no'l pots apagar;
¿vols tú lo mòn igualar?
dèixal, que ja es tan perfet
que cada hú en sòn endret,
sab com se ha de gobernar.

. . . .
. . . .

Volleta de sanitat.

   De Vallfogona parteix
vuy dijous Tecla Verdera,
que per ser tan batxillera
fins la pesta la aborreix.

A una jove hortelana.

Vès á buscar espinachs,
minyona, puig tant ho vols:
Mes guarda que 'ls caragols
no 't toquen ab sos llimachs.

Mira com posas lo peu,
guarda bè, amada germana,
aqueixa roba de grana
que no tè estima ni preu;
no'n fassas tela de sachs
vès remirada com sols:
Mes guarda que 'ls caragols
no 't toquen ab sos llimachs.
De aquella mostra argentada
lo engany, minyona, coneix;
que lo que plata apareix
es una baba malvada:
del exterior no t' pags
que's capa d'enganys y dols:
Mes guarda que 'ls caragols
no 't toquen ab sos llimachs.
No 't fies de qui no 's fia
de algú, y ab ser ell tan moll
la casa se 'n porta al coll
y per les banyes se guia:
no vajes per los ubachs
que per allí hi van á estols:
Mes guarda que 'ls caragols
no 't toquen ab sos llimachs.

Contestació á un amich del autor,
que li anunciava una visita desde Santa Coloma de Queralt.

Reverent Rector y amat,
facilment vos he cregut,
que en haver aqui arribat,
mes contento no ha cabut
en eix vostre pit ingrat.
No ho podré jo dir axí,
puig en lo punt que entenguí,
que tan prop de mi os tenia,
si no es alguns ous del dia
no puch engullir bòcí.
Que quan me poso á pensar,
que una tan poca distancia
de vos no 'm deixa gosar,
assó 'm dona major ansia,
que si estava dellá 'l mar.
Ay! Ocari, mòn amich;
tal qual la llagosta estich,
que en no podervos mirar,
me buydo com la del mar,
quan de llunas veu un xich.
Y lo que mès pena 'm dona
y 'm causa major enuig,
es que no repós estona,
sino desque 'l sol no fuig,
fins que los tossals corona.
Y está per aquest dolor
sempre lo meu mocador
de llágrimes tan humit,
com un bolcall que ha servit
á un infant gran mamador.

Diheu que á tall de formiga,
dech replegar lo forment;
y diheuho propiament,
que ho fas ab poca fatiga:
tant es lo esplet macilent!
Ab tot quisvulla hoste vinga;
(no perque en tal compte os tinga)
ni crech que passe á desayre,
si se trastorna quant ayre
hi ha de Colonia á Nordinga.
Ans de Tots Sants, prometereu
que ha de il-lustrar aqueix sol
aquest racó vostre y mèu;
als ultims de juliol
fòs Tots Sants, plagués á Dèu.
Lo pare Fra Barberá
també esperantvos está;
y si bè ha poch que's anát
per elegir nou Abat,
vuy ó demá tornará.
No os importa 'l campanar,
haventhi púlpit assí:
quan mes que's pot sospirar,
que com altre Fra Garí,
per si os ha de festejar.
Pero, com se vulla sia,
sent tal la ocupació mía,
en la punta d' un marlet
lo escolá estará tot dret,
vetllant de nit y de dia.
Y apenes la ferradura
en lo terme estampará
la vostra cavalcadura,
quan á tot lo lloch fará
senyal de tanta ventura.
Les cartes del oncle he vist;

y si la sort assí 'l guia,
me apar (segons es ben quist)
que hi funda una confraría
de la que exclourá á tot trist.
Pera servirvos en tot,
fins que no hi ha hagut mot
tota vostra carta he ris:
son de pur sucre un cafís,
y del pomer d' or un brot.
¿Qué vol dir, *que ja la musa*
aqui se os es rovellada,
que se os enmaranya y nusa,
y la teniu destrempada?
axó, senyor, es escusa.
Perque ab eix mateix estil
tan apacible y gentil,
alló mateix que dihéu
juntament contradihéu
ab artifici sutil.
Válgaos lo gran Goliat
ab vostres *quintirinilles*:
tant lo terme me ha agradat,
que no dich, á les gallines,
pero vos mataré 'l gat.
Tot sia que vos vingau,
y á burla no us ho tingau;
que quan al pais veuréu,
tal vegada 'l trobaréu
mòlt millor que no us pensau.
Assí lo Nilo no 'ns rega,
ni 'l Danubi 'ns circuiex,
ni á Ganges hi ha qui 'l conega,
ni 'l Tigris nos dòna peix,
ni hi ha qui d' Eufrates Lega.
Una petita riera
banya esta nostra ribera,

que tota 's conreua y llaura;
y si, qual Taix no la daura,
dáurala d' altra manera.
Ni aquell Atlant mauritá,
ni lo Caspi de Sarmacia,
ni lo mòn Tauro assí está;
pero cert no 'ls ho desplacia,
que altres mòlt millors n' hi ha.
Puig es cosa sens qüestió;
que no hi ha comparació
entre aquelles de la Lluna,
ni altra montanya alguna,
solament ab Albió.
No hi ha llebrers irlandesos
ni l's elefants trapobans,
dromedaris medianesos,
rinoceronts indiants,
ni tigres de Hircania encesos;
Pero basta que hi fa niu
la temerosa perdiu
en lo terme á cada passa,
y apenes la llebra passa,
quan al cunill descubriu.
Numerosa cavalcada
de gent rica y principal
per aquest lloch no ha passada;
ni may s' ha vist trepitjada
de mula de cardenal.
Bé que en un llibrot trobám
ab lletres casi de palm
en los arxius de la vila,
que á don Fruela ó Fruila,
asi lo aportá la fam.
Los princeps infiels que venen
de la terra hont se fa l' or
y 'l Sant Babtisme pretenen

des que Dèu los tocá 'l cor,
per assí camí no tenen.
Ni assí may ha vist la gent
lo gran acompanyament
dels reys que van á casarse;
ni hi ha pera que cansarse
en ferlos recebiment.
Sols passa un esmolador,
y 'ns par cosa mòlt extranya;
y causa tan gran rumor,
com l' entrada en Alemanya
de Cárlos Emperador.
Qui del carretó admirat
está, mirantlo abobat,
ni en Roma li apar que hi haja
font com aquella que raja
del canter esportellat.
Si 's recita alguna historia,
es lo autor un sabater,
home de mòlta memoria,
y si canta 'l moliner,
no 's par qu' estem en la gloria.
La *Victoria Christi* es
la comedia de mès pés;
y en venir los Cerverins
no hi ha conceptes divins
que sian tinguts en mès.
Los melindros delicats
dels gusts que de tot se ofenen
en les famoses ciutats,
lloch en aquest lloch no tenen:
de que's vulla están pagats.
Si acás arriba un marxant;
los cascabells sorollant,
axí lo escolta la gent
com si'l dorat instrument

Apolo estigués sonant.
Assí no hi ha campanars
rodejats de senys que pesan
de vuytanta á cent quintars,
ab los capitells que besan
los esférichs sostres clars.
Mes per só no estimam poch
la campana de aquest lloch
ab dos estaques tinguda,
puig sabem, que no está muda
á consell, á temps, ni á foch.
També es cert que no tenim
les grans sedes de Liguria,
ni lo llí portugués prim;
que de sedes n'hi ha penuria,
y de brocats ne patim.
Que Venecia no 'ns ne envia,
ni bálsam Alexandría,
ni Italia de ses pintures,
ni la Trinacria armadures,
ni Flandes tapicería.
Lo mès que assí véurer puch,
es sola una mitja llana
ab qui de mòlt bona gana,
barataria algun duch
la sua seda galana.
Bè que 'n les festes movibles
ja 's veuhen coses terribles
que ciutat no les iguala;
que la agricultura y gala
no son tan incompatibles.
Dona hi há que ja se arrisca
á mánega de satí;
y no falta altra que isca
ab lo vellut carmesí
sobre la grana morisca.

Alguna me n' he mirat,
(que 'l mirar sol no es pecat)
de tanta grana rodada,
que 'm paregué una vegada
la muller de Pons Pilat.
Assó está dit; ara vaya,
no es aquest lloch tan perdut,
que l' fruyt menor de sa playa
en mòlt no sia tingut
fins allá dalt en Vizcaya.
Y quan tot sia pobresa,
conforme aqui es tot grandesa,
veniulo á desempobrir;
que sols vos podeu suplir
l' error de naturalesa.
Tres molins hi ha que entenen
que vos haveu de arribar,
y de les ganes que 'n tenen,
están sens poder rodar
mentres les aygues no 'ls venen.
Les fonts que totes s' escolan,
de llágrimes se arrigolan
vostra vinguda esperant;
los gossos estan lladrant,
y quants gats hi ha miolan.
Veniu, lo mèu dols Ocari,
que á no trobarme ocupat
no estiguera vuy de anarhi
á eix castell que 'm tè robat
lo mèu contento ordinari.
Ohiu al vostre Benet,
que desde ara vos promet,
Ocari amat, si veniu,
un parell d' ous al caliu,
y tal volta un pollastret.

A les funeraries del interés.

Diuhen que 's mort lo interés:
jo no 'n crech rés.

Tal era la tiranía
de aquest fill de algun vil pare,
que á tot lo mòn y á sa mare
baix sòn imperi tenia:
enujás amor un dia
contra sòn injust poder,
y un tir diu que li va fer,
de que morí poch després.
Diuhen que 's mort lo interés:
jo no 'n crech res.

. . . .

Morí al fi desesperát;
triunfá amor de aquesta guerra,
y ordená donarli terra
com no fòs en lloch sagrat:
los que 'n vida l' han honrát,
també en l' hora postrimera,
diu que ab pomposa manera
de soterrarlo han emprés.
Diuhen que 's mort lo interés:
jo no 'n crech pas rés.

Molts ab habits funerals,
que anavan del tot primés,
com á inutils de vuy mes
llansavan punys de reals:
per causadors de tals mals

diu, que *es bè que l' mal los sobre;*
no hi hagué ni rich ni pobre
que ajustarne algun volgués.
Diuhen que 's mort lo interés:
jo no 'n crech rés.
Seguias' en lloch de creu
una *gorra* al cap d' un *pal*;
perque es figura y senyal
de no pagar lo que 's deu:
plorava tothom arreu,
sols los pobres se alegravan,
y en lloch d' ells los richs anavan,
ab gramalles los demés.
Diuhen que es mort lo interés:
Jo no 'n crech rès.
Portavan sens pa ni drap
en lo enterro de est difunt
los cóvens, no per amunt,
sino posats dins del cap:
qui 'ls portava no se sap,
may se 'ls veu la catadura,
solament se conjectura
que eran persones de pés.
Diuhen que es mort lo interés:
jo no 'n crech res.
Seguian del pal la empresa
(que passavan de cent mil)
les que per un preu mòlt vil
venen al mòn sa bellesa:
rossegant per gran tristesa,
sonajes, panderos, canyes
(trofeos de ses hassanyes),
que era graciós entremés.
Diuhen que 's mort lo interés:
jo no 'n crech rés.
Tras d' esta gent principal

que per secreta portella
ab l' astucia de una vella
mantenen casa y cabal:
ab un dolor sens igual
quiscuna al difunt plorava,
y per agüero portava
en les mans un ciri encés.
Diuhen que 's mort lo interés:
jo no 'n crech rés.
Una, qual Matussalem,
católica fins al *credo*,
que 's recorda quan Gofredo
conquistá Jerusalem,
citant mil llochs de Fra Anselm,
diu que esperanses tenia
que 'l mort ressuscitaria,
que no 'n serian en rés.
Diuhen que 's mort lo interés:
jo no 'n crech rés.
Tant jurista y batxiller,
diu que tras de estos venia,
que la meytat no cabia
en mòlt gran part del carrer:
qui 'n vol diner á diner,
diu qu' un corredor cridava;
y als bártulos encantava
com si estigueran en Fez.
Diuhen que 's mort lo interés:
jo no 'n crech rés.
També la Universitat,
que á un gat mort ple de reals
li ven les arts lliberals
fentlo animal llicenciat:
en pena de tal pecat
segueix lo acompanyament,
portant per gran sentiment

los capirots al revés.
Diuhen que 's mort lo interés:
jo no 'n crech rés.
Passá al cap de tots lo mort,
voltat de ciris encesos
al coll de cent genovesos
que no hi ha darlos conort:
plorant sa contraria sort,
diu que aprés que 'l soterraren,
per fruyta al sauch se daren
com l' apostol Calabrés.
Diuhen que 's mort lo iuterés:
jo no 'n crech rés.
De assí en avant no 's dirá
lo que 'l mòn solia dir:
que 'l tenir ó no tenir
era ser ó no ser ja;
diu que *amor gobernará,*
y en sa república rara,
valdrá la cosa mès cara
sols un demanar cortés.
Diuhen que 's mort lo interés:
jo no 'n crech rés.

ADVERTENCIA

Com los títols primitius d'algunes de les anteriors poesíes feyan referencia á altres, que no van aquí continuades, nos hem permés, al trasladarles assí, modificar aquells lleugerament.

VICH
Tipografia
CATÓLICA
DE
Sant Joseph
1889

